

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
GEHARD HOGAN IŠVADA,
pateikta 2021 m. rugsėjo 16 d.¹

Byla C-251/20

Gtflix Tv
prieš
DR

(*Cour de cassation* (Kasacinis teismas, Prancūzija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teisminis bendradarbiavimas civilinėse bylose – Reglamentas Nr. 1215/2012 – Juridinių asmenų menkinančių komentarų paskelbimas internete – Ieškiniai dėl duomenų ištaisymo, turinio pašalinimo ir patirtos žalos atlyginimo – Jurisdikcija nagrinėti ieškinius dėl patirtos žalos atlyginimo – Strateginiai ieškiniai prieš visuomenės dalyvavimą (toliau – SIPVD)“

I. Įvadas

1. Įsigaliojus Briuselio konvencijai dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų vykdymo² ir ją vėliau pakeitus įvairiomis Briuselio reglamento³ redakcijoms, visa šia „sueuropinta“ tarptautine private teise siekiama skatinti jurisdikcijos civilinėse bylose paskirstymo konkrečių valstybių narių teismams nuspėjamumą ir tikrumą. Briuselio sistema taip pat siekiama, kad jurisdikciją nagrinėti konkrečią bylą galėtų turėti teismai iš kuo mažiau teisės sistemų, būtent tie, kurie turi glaudžiausią ryšį su ieškiniu.

2. Vis dėlto šie tikslai ginčijami įvairiose bylose bent jau nuo tada, kai 1995 m. Teisingumo Teismas priėmė Sprendimą *Shevill*⁴. Ši problema labiausiai pastebima tais atvejais, kai ieškovas reikalauja atlyginti žalą remdamasis deliktine atsakomybe, kylanti dėl paskelbtos šmeižikiškos ir kito panašaus pobūdžio informacijos, kai teigiama, kad neteisėtais veiksmais padaryta žala keliose skirtingose jurisdikcijose. Šiomis aplinkybėmis neatrodo įmanoma remtis taisykle, kuri, pirma, pakankamai atitiktų šiuos vienas kitam galbūt prieštaraujančius tikrumo, nuspėjamumo ir glaudaus ryšio tikslus ir, antra, pagal kurią būtų išvengta galimų teismų įvairovės. Šie sunkumai dar labiau padidėja dėl technologijų pažangos šiuolaikiniame pasaulyje, kai tariamai šmeižikiški arba kitais požiūriais neteisėti komentarai skelbiami internete.

¹ Originalo kalba: anglų.

² 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselio konvencija dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32).

³ 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012, p. 1).

⁴ 1995 m. kovo 7 d. Sprendimas *Shevill ir kt.* (C-68/93, EU:C:1995:61).

3. Tai – bendras teisinis pagrindas, kuriuo grindžiami sudėtingi jurisdikcijos klausimai, pateikti šiame prašyme priimti prejudicinį sprendimą dėl Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkto aiškinimo.

4. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Gtflix Tv*, Čekijos Respublikoje įsteigtos suaugusiems skirtų pramogų bendrovės, ir DR, kuris Vengrijoje režisuoja, prodiusuoja ir platina pornografinius filmus, ginčą dėl žalos, patirtos dėl tariamai šmeižikiškų DR komentarų, paskelbtų keliose interneto svetainėse ir forumuose, atlyginimo. Prieš pradėdant nagrinėti faktines aplinkybes arba materialinės teisės klausimus pirmiausia reikia nurodyti reikšmingą teisinį pagrindą.

II. Teisinis pagrindas

A. Tarptautinė teisė

5. 1883 m. kovo 20 d. pasirašyta Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo, persvarstyta 1967 m. liepos 14 d. Stokholme ir iš dalies pakeista 1979 m. rugsėjo 28 d. (*Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys*, t. 828, Nr. 11851, p. 305), susijusi su pramonine nuosavybe plačiausia prasme ir apima patentus, prekių ženklus, pramoninį dizainą, naudinguosius modelius, paslaugų ženklus, firmų vardus, geografines nuorodas ir apsaugą nuo nesąžiningos konkurencijos.

6. Šios sutarties 10bis straipsnyje nustatyta:

„(1) Sąjungos šalys privalo garantuoti šalių – Sąjungos narių – piliečiams efektyvią apsaugą nuo nesąžiningos konkurencijos.

(2) Nesąžininga konkurencija laikomas bet koks konkurencijos veiksmas, prieštarauj[antis] sąžiningiems pramonės ir prekybos reikalų vedimo papročiams.

(3) Be to, draudžiami:

1) [v]isi veiksmai, dėl kurių bet kuriuo būdu gali būti supainiotos įmonės, gaminiai arba konkurento pramoninė ar prekybinė veikla[;]

2) [n]eteisingi teiginiai apie komercinę veiklą, kurie gali diskredituoti įmonės, gaminio reputaciją arba konkurento pramoninę ar prekybinę veiklą[;]

3) [n]uorodos arba teiginiai, kurie komercinėje veikloje gali suklaidinti visuomenę dėl prekės rūšies, gamybos būdo, savybių, tinkamumo naudojimui [naudoti] arba prekių kiekio.“

B. Sąjungos teisė

1. Reglamentas Nr. 1215/2012

7. Reglamento Nr. 1215/2012 13–16 ir 21 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(13) bylos, kurioms taikomas šis reglamentas, turi būti susijusios su valstybių narių teritorija. Atitinkamai bendros jurisdikcijos taisyklės iš esmės turėtų būti taikomos tada, kai atsakovo nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra vienoje iš valstybių narių;

(14) atsakovui, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra ne valstybėje narėje, turėtų būti apskritai taikomos nacionalinės jurisdikcijos taisyklės, taikytinos teismo, į kurį buvo kreiptasi, valstybės narės teritorijoje.

Tačiau, siekiant užtikrinti vartotojų ir darbuotojų apsaugą, taip pat valstybės narės teismų jurisdikciją tais atvejais, kai jie turi išimtinę jurisdikciją, ir gerbti šalių autonomiją, kai kurios šio reglamento jurisdikcijos taisyklės turėtų būti taikomos neatsižvelgiant į atsakovo nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą;

(15) jurisdikcijos taisyklės turėtų būti ypač nuspėjamos ir pagrįstos principu, pagal kurį jurisdikcija paprastai nustatoma pagal atsakovo nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą. Todėl turėtų visada galioti ši jurisdikcijos nuostata, išskyrus keletą aiškiai nustatytų atvejų, kai ginčo objektas arba šalių autonomija pateisina kitą siejamąjį kriterijų. Juridinio asmens buveinės vieta turi būti apibrėžta autonomiškai, siekiant didesnio bendrų taisyklių skaidrumo ir norint išvengti jurisdikcijų kolizijos;

(16) jurisdikcija turėtų būti nustatoma ne tik pagal atsakovo nuolatinę gyvenamąją (buveinės) vietą, bet ir pagal kitą alternatyvų jurisdikcijos pagrindą, atsižvelgiant į glaudų ryšį tarp teismo ir bylos arba siekiant padėti tinkamai vykdyti teisingumą. Glaudaus ryšio reikalavimas [buvimas] turėtų užtikrinti teisinį tikrumą ir padėti išvengti galimybės pareikšti atsakovui ieškinį valstybės narės, kurios jis negalėjo pagrįstai numatyti, teisme. Tai ypač svarbu sprendžiant ginčus, susijusius su nesutartinėmis prievolėmis, kylančiomis iš privatumo ir asmeninių teisių, įskaitant šmeižtą, pažeidimų;

<...>

(21) siekiant darnaus teisingumo vykdymo, reikia sumažinti vienu metu vykstančių procesų galimybę ir užtikrinti, kad skirtingose valstybėse narėse nebūtų priimami nesuderinami sprendimai. Turėtų būti nustatytas aiškus ir efektyvus *lis pendens* atvejų ir susijusių ieškinių išnagrinėjimo mechanizmas, kuris taip pat padėtų išvengti dėl nacionalinių skirtumų atsirandančių problemų, kai reikia nustatyti momentą, kada byla yra laikytina esančia teismo žinioje. Šiame reglamente minėtas momentas turėtų būti apibrėžtas autonomiškai.“

8. Jurisdikcijos taisyklės pateiktos šio reglamento II skyriuje, jame yra 4–34 straipsniai.

9. Reglamento Nr. 1215/2012 II skyriaus 1 skirsnyje „Bendrosios nuostatos“ esančio 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Pagal šį reglamentą asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškiniai turi būti pareiškiami tos valstybės narės teismuose, neatsižvelgiant į šių asmenų pilietybę.“

10. Šio reglamento 1 skirsnyje esančio 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, kitos valstybės narės teismuose ieškiniai gali būti pareiškiami tik taikant šio skyriaus 2–7 skirsniuose nustatytas taisykles.“

11. Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkto formuluotė yra tapati 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42), kuris buvo panaikintas Reglamentu Nr. 1215/2012, 5 straipsnio 3 punkto formuluotei ir atitinka Briuselio konvencijos 5 straipsnio 3 punkto formuluotę. Šioje nuostatoje, esančioje Reglamento Nr. 1215/2012 II skyriaus 2 skirsnyje „Specialioji jurisdikcija“, įtvirtinta:

„Asmeniui, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškinys kitoje valstybėje narėje gali būti pareikštas:

<...>

2) bylose dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto – vietos, kurioje įvyko ar gali įvykti žalą sukėlus įvykis, teismuose.“

12. Reglamento Nr. 1215/2012 30 straipsnyje nustatyta:

„1. Jeigu skirtingų valstybių narių teismuose nagrinėjami susiję ieškiniai, bet kuris teismas, į kurį kreiptasi vėliau, gali sustabdyti savo bylos nagrinėjimą.

2. Jeigu ieškinys nagrinėjamas pirmosios instancijos teisme, į kurį kreiptasi pirmiausia, bet kuris kitas teismas vienos iš šalių prašymu taip pat gali atsisakyti jurisdikcijos, jeigu jurisdikciją nagrinėti šiuos ieškinius turi teismas, į kurį kreiptasi pirmiausia, ir jeigu pagal jo teisę leidžiama tuos ieškinius sujungti.

3. Pagal šį straipsnį ieškiniai laikomi susijusiais, kai jie yra taip glaudžiai susiję, kad juos tikslinga nagrinėti ir spręsti kartu, siekiant išvengti galimo skirtinguose teismo procesuose priimtų sprendimų nesuderinamumo.“

2. Reglamentas (EB) Nr. 864/2007

13. 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 864/2007 dėl nesutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma II“)⁵ 7 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„(7) Šio reglamento dalykinė taikymo sritis ir nuostatos turėtų būti suderintos su 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo („Briuselis I“)⁶ ir su dokumentais, reglamentuojančiais sutartinėms prievolėms taikytinos teisės klausimus.“

14. Šio reglamento 4 straipsnyje „Bendra taisyklė“ nustatyta:

„1. Jeigu šiame reglamente nenumatyta kitaip, iš delikto atsirandančiai nesutartinei prievolei taikoma tos šalies teisė, kurioje atsirado žala, neatsižvelgiant į tai, kurioje šalyje įvyko žalą sukėlusį įvykis ir neatsižvelgiant į tai, kurioje šalyje ar šalyse atsirado netiesioginių to įvykio pasekmių.

2. Tačiau jei abiejų asmenų – traukiamo atsakomybėn asmens ir žalą patyrusio asmens – įprastinės gyvenamosios vietos žalos atsiradimo metu yra toje pačioje šalyje, taikoma tos šalies teisė.

3. Jeigu pagal visas bylos aplinkybes yra aišku, kad deliktas yra akivaizdžiai glaudžiau susijęs su kita nei 1 ar 2 dalyse nurodyta šalimi, taikoma tos kitos šalies teisė. Akivaizdžiai glaudesnis ryšys su kita šalimi gali būti pagrįstas visų pirma remiantis prieš tai jau egzistuojančiais santykiais tarp šalių, pavyzdžiui, su konkrečiu deliktu glaudžiai susijusia sutartimi.“

15. To paties reglamento 6 straipsnio „Nesąžininga konkurencija ir konkurencijos laisvę ribojantys veiksmai“ 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1. Dėl nesąžiningos konkurencijos veikslių atsirandančioms nesutartinėms prievolėms taikoma šalies, kurioje konkurenciniams ryšiams ar bendriems vartotojų interesams yra arba gali būti padarytas poveikis, teisė.

2. Jei nesąžiningos konkurencijos veiksmai turi įtakos tik konkrečiam konkurento interesams, taikomas 4 straipsnis.“

C. Prancūzijos teisė

16. Prancūzijos teisėje nesąžininga konkurencija laikomi atvejai, kai per daug naudojama laisvė užsiimti verslu, t. y. kai taikomos procedūros, kurios prieštarauja taisyklėms ir papročiams ir sukelia žalą. Tarp pripažįstamų nesąžiningos konkurencijos formų yra menkinimo veiksmai, kuriuos pagal Prancūzijos kasacinio teismo jurisprudenciją sudaro informacijos, galinčios diskredituoti konkurentą, atskleidimas⁷. Ši civilinės teisės pažeidimą (kuris skiriasi nuo šmeižimo) reglamentuoja Prancūzijos teisės nuostatos dėl civilinės atsakomybės.

⁵ OL L 199, 2007, p. 73; klaidų ištaisymas OL L 106, 2015, p. 80).

⁶ OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42.

⁷ Cass. com., 2013 m. rugsėjo 24 d., Nr. 12-19.790. Taip pat žr. Cass. Com., 2016 m. spalio 18 d., Nr. 15-10.384, Cass. Com., 2020 m. sausio 15 d., Nr. 17-27.778 ir Cass. com., 2020 m. kovo 4 d., Nr. 18-15.651.

III. Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės ir prašymas priimti prejudicinį sprendimą

17. *Gtflix Tv* yra Čekijos Respublikoje įsteigta bendrovė, kuri gamina ir platina tai, kas kartais eufemistiškai apibūdinama kaip suaugusiems skirto turinio televizijos programos. DR yra pornografinių filmų režisierius, prodiuseris ir platintojas, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra Vengrijoje. Jo filmai parduodami jam priklausančiose interneto svetainėse, kurių prieglobos paslaugos teikiamos Vengrijoje.

18. Teigiama, kad DR nuolat skelbė *Gtflix Tv* menkinančias pastabas keliose interneto svetainėse ir forumuose. *Gtflix Tv* oficialiai pareikalavo DR pašalinti šias pastabas. Jam to nepadarius, *Gtflix Tv* dėl DR supaprastinto proceso tvarka kreipėsi į *Tribunal de grande instance, Lyon* (Liono apygardos teismas, Prancūzija) pirmininką. Per šį procesą *Gtflix Tv* prašė įpareigoti DR:

- nutraukti visus *Gtflix Tv* ir jos interneto svetainę menkinančius veiksmus ir paskelbti teisinį pranešimą prancūzų bei anglų kalbomis kiekviename iš atitinkamų forumų ir skirti periodinę baudą už šio įpareigojimo nevykdymą,
- leisti *Gtflix Tv* paskelbti komentarą DR administruojamuose forumuose,
- sumokėti *Gtflix Tv* simbolinį 1 EUR kaip jos patirtos turtinės žalos atlyginimą ir 1 EUR – kaip neturtinės žalos atlyginimą.

19. Reaguodamas į tai, atsakovas ginčijo Prancūzijos teismo jurisdikciją. *Tribunal de grande instance, Lyon* (Liono apygardos teismas) pritarė šiam atsakovo teiginiui.

20. *Gtflix Tv* tą nutartį apskundė *Cour d'appel de Lyon* (Liono apeliacinis teismas, Prancūzija) ir padidino reikalaujamą preliminarį Prancūzijoje patirtos turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo sumą iki 10 000 EUR. 2018 m. liepos 24 d. sprendimu apeliacinis teismas taip pat patvirtino, kad Prancūzijos teismas neturi jurisdikcijos.

21. Tada ieškovė pateikė kasacinį skundą *Cour de cassation* (Kasacinis teismas, Prancūzija). Šiame teisme *Gtflix Tv* ginčija 2018 m. liepos 24 d. Apeliacinio teismo sprendimą, pagal kurį jurisdikciją turi ne Prancūzijos, o Čekijos teismai, nes, jos nuomone, valstybės narės teismai iš tiesų turi jurisdikciją nagrinėti bylas dėl žalos, padarytos dėl šios valstybės narės teritorijoje paskelbto interneto turinio, jeigu jis yra prieinamas šioje teritorijoje. Nepripažinęs Prancūzijos teismų jurisdikcijos dėl to, kad nepakanka, kad menkinančiais laikomi ir internete paskelbti komentarai būtų prieinami teismo, į kurį kreiptasi, jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje, taip pat, kad šis turinys turi turėti kokios nors reikšmės tos valstybės narės gyventojui, *Cour d'appel de Lyon* (Liono apeliacinis teismas) pažeidė Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktą.

22. Atrodo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, jog *Cour d'appel de Lyon* (Liono apeliacinis teismas) sprendime tikrai padaryta teisės klaida, bet požiūris, kad Prancūzijos teismai neturi jurisdikcijos nagrinėti prašymo dėl pastabų ištaisymo arba pašalinimo vis dėlto yra pagrįstas. Iš tiesų iš 2017 m. spalio 17 d. Sprendimo *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766) išplaukia, kad reikalavimo ištaisyti arba pašalinti duomenis negalima pareikšti valstybės teismams vien todėl, kad šie duomenys prieinami toje valstybėje narėje. Žinoma, šie argumentai buvo pateikti teismo sprendime, priimtame byloje dėl šmeižimo. Vis dėlto, kadangi šie argumentai grindžiami aptariamų duomenų skvarbiu pobūdžiu, jie pagal analogiją taikytini reikalavimams pašalinti arba ištaisyti teiginius, kurie (tariamai) gali būti laikomi menkinimu.

23. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar, kiek tai susiję su reikalavimais atlyginti žalą, siejamais su tokių nesąžiningos konkurencijos veiksmy buvimu, ieškovas gali kreiptis į kiekvienos valstybės narės, kurios teritorijoje yra arba buvo prieinamas internete paskelbtas turinys, teismus vienu metu reikalaudamas ištaisyti duomenis, pašalinti turinį bei atlyginti neturtinę ir turtinę žalą, ar jis turi pareikšti tą reikalavimą atlyginti žalą teisme, turinčiame jurisdikciją įpareigoti ištaisyti duomenis ir pašalinti menkinančius komentarus.

24. Šiomis aplinkybėmis *Cour de cassation* (Kasacinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar Reglamento (ES) Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktą turi būti aiškinamas taip, kad asmuo, kuris, manydamas, kad jo teisės buvo pažeistos išplatinus šmeižikiškus komentarus internete, kreipiasi į teismą reikalaudamas ne tik ištaisyti informaciją ir pašalinti turinį, bet ir atlyginti dėl to kilusią neturtinę ir turtinę žalą, gali kiekvienos valstybės narės, kurios teritorijoje internete paskelbtas turinys yra arba buvo prieinamas, teismuose reikalauti atlyginti šios valstybės narės teritorijoje padarytą žalą, remdamasis 2011 m. spalio 25 d. Sprendimu *eDate Advertising ir kt.* [(C-509/09 ir C-161/10, EU:C:2011:685, 51 ir 52 punktai)], ar pagal 2017 m. spalio 17 d. Sprendimą *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* [(C-194/16, EU:C:2017:766, 48 punktas)] šis asmuo turi pareikšti reikalavimą dėl žalos atlyginimo teismui, turinčiam jurisdikciją įpareigoti ištaisyti informaciją ir pašalinti šmeižikiškus komentarus?“

IV. Analizė

25. Pirmiausia pažymėtina, kad vien tai, jog viename ieškinyje kartu reiškiami kelių rūšių reikalavimai, neturi įtakos jurisdikcijos taisyklėms, taikytinoms kiekvienam iš šių reikalavimų, nes prireikus ieškinio reikalavimus galima išskirti⁸. Be to, reikia pabrėžti, kad nors pagrindinėje byloje ieškovė pareiškė kelių rūšių reikalavimus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo klausimas susijęs tik su teismų, kurie turėtų būti laikomi turinčiais jurisdikciją nagrinėti ieškinį dėl žalos, atsiradusios dėl menkinimo, atlyginimo.

26. Šiuo klausimu reikia priminti, kad, nukrypstant nuo Reglamento Nr. 1215/2012 4 straipsnio, pagal kurį jurisdikcija nagrinėti bylą iš esmės suteikta valstybės narės, kurioje yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta, teismams, to reglamento 7 straipsnio 2 punkte nustatyta, kad byloje dėl civilinės teisės pažeidimų, delikto arba kvazidelikto asmeniui, kurio nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta yra valstybėje narėje, ieškinys gali būti pareikštas kitos valstybės narės, kurioje įvyko ar gali įvykti žalą sukėles įvykis, teismuose⁹.

27. Kadangi tame Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkte pakartota Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkto, taip pat net dar anksčiau sudarytos Briuselio konvencijos 5 straipsnio 3 punkto formuluotė ir tikslai, turi būti laikoma, kad Teisingumo Teismo išaiškinimas dėl tų dviejų nuostatų taip pat taikomas ir 7 straipsnio 2 punktui¹⁰.

⁸ Kaip proceso Sąjungos teismuose pavyzdį žr. 2012 m. birželio 12 d. Nutartį *Strack / Komisija* (T-65/12 P, EU:T:2012:285).

⁹ Ieškovai šiai galimybei pirmenybę teikia tais atvejais, kai jie gali pagrįstai arba nepagrįstai baimintis, kad valstybės narės, kurioje yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji (buveinės) vieta, teismuose susidurs su protekcionizmu grindžiamu šališkumu, arba siekti išvengti bet kokių galimų papildomų išlaidų, susijusių su nuotoliniu bylos vedimu.

¹⁰ Šiuo klausimu žr. 2011 m. spalio 25 d. Sprendimą *eDate Advertising ir kt.* (C-509/09 ir C-161/10, EU:C:2011:685, 39 punktas); 2012 m. spalio 25 d. Sprendimą *Folien Fischer ir Fofitec* (C-133/11, EU:C:2012:664, 31 ir 32 punktai); 2014 m. kovo 13 d. Sprendimą *Brogsitter* (C-548/12, EU:C:2014:148, 19 punktas) ir 2020 m. liepos 9 d. Sprendimą *Verein für Konsumenteninformation* (C-343/19, EU:C:2020:534, 22 punktas).

28. Pagal Teisingumo Teismo suformuotą analizę Briuselio konvencijos 5 straipsnio 3 punkte ir Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkte nustatyta specialiosios jurisdikcijos taisyklė pagrįsta itin glaudžia sąsaja tarp ginčo ir vietos, kurioje įvyko arba gali įvykti žalą sukėlęs įvykis, teismų, o tai pateisina jurisdikcijos priskyrimą pastariesiems dėl gero teisingumo administravimo ir veiksmingo proceso organizavimo priežasčių¹¹. Civilinės teisės pažeidimo, delikto arba kvazidelikto bylose vietos, kurioje įvyko ar gali įvykti žalą sukėlęs įvykis, teismas iš tikrųjų įprastai turi geriausias galimybes priimti sprendimą pirmiausia dėl ginčo dalyko artumo ir lengvesnio įrodymų rinkimo¹².

29. Vis dėlto, kadangi šia nuostata nukrypstama nuo dabar Reglamento Nr. 1215/2012 4 straipsnyje įtvirtinto pagrindinio principo, pagal kurį jurisdikcija suteikiama atsakovo nuolatinės gyvenamosios (buveinės) vietos teismams, 7 straipsnio 2 punktas turi būti aiškinamas siaurai, neleidžiant aiškinti plačiau, nei aiškiai numatyta minėtame reglamente¹³.

30. Vis dėlto pagal taip pat nuoseklią Teisingumo Teismo jurisprudenciją sąvoka „žalą lėmusio ar galėjusio lemti įvykio vieta“¹⁴ turi būti suprantama kaip apimanti dvi atskiras vietas, t. y. vietą, kur žala atsirado, ir vietą, kur atsirado žalą lėmusi aplinkybė (dar vadinamą žalą lėmusio įvykio vieta), ir kiekviena iš jų, nelygu aplinkybės, gali suteikti ypač naudingos informacijos renkant įrodymus ir organizuojant procesą¹⁵. Taigi, tuo atveju, kai vietos, kuriose yra šie siejamieji kriterijai, skiriasi, ieškiny atsakovui ieškovo nuožiūra gali būti pareikštas vienos iš šių dviejų vietų teisme¹⁶.

31. Šioje byloje pateiktas klausimas susijęs tik su žalos atsiradimo vietos nustatymu.

32. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad šis siejamasis kriterijus yra vieta, kur žalą sukėlęs įvykis atskleidžia žalingą poveikį, t. y. vieta, kur netinkamo produkto padaryta žala konkrečiai pasireiškia¹⁷. Vis dėlto ši vieta gali skirtis, atsižvelgiant į tai, kokia konkrečiai teisė buvo tariamai pažeista¹⁸.

33. Pavyzdžiui, Teisingumo Teismas yra iš esmės nusprendęs, kad sukčiavimo atveju, kai daromas poveikis finansinių sertifikatų, kurie yra nematerialusis turtas, todėl laikomi tam tikroje banko sąskaitoje, vadinamoje vertybinių popierių sąskaita, vertei, teismai, kurie turi jurisdikciją pagal žalos atsiradimo vietą, yra ieškovo nuolatinės gyvenamosios valstybės narės teismai, jeigu tokia

¹¹ Šiuo klausimu žr. 2002 m. spalio 1 d. Sprendimą *Henkel* (C-167/00, EU:C:2002:555, 46 punktas); 2013 m. gegužės 16 d. Sprendimą *Melzer* (C-228/11, EU:C:2013:305, 26 punktas); 2014 m. balandžio 3 d. Sprendimą *Hi Hotel HCF* (C-387/12, EU:C:2014:215, 28 punktas); 2015 m. gegužės 21 d. Sprendimą *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, 39 punktas) ir 2021 m. birželio 17 d. Sprendimą *Mittelbayerischer Verlag* (C-800/19, EU:C:2021:489, 27 punktas).

¹² Šiuo klausimu žr., pavyzdžiui, 2013 m. gegužės 16 d. Sprendimą *Melzer* (C-228/11, EU:C:2013:305, 27 punktas).

¹³ Šiuo klausimu žr. 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimą *Kalfelis* (189/87, EU:C:1988:459, 19 punktas) arba 2004 m. sausio 15 d. Sprendimą *Blijdenstein* (C-433/01, EU:C:2004:21, 25 punktas); 2013 m. gegužės 16 d. Sprendimą *Melzer* (C-228/11, EU:C:2013:305, 24 punktas) ir 2018 m. rugsėjo 12 d. Sprendimą *Löber* (C-304/17, EU:C:2018:701, 17 ir 18 punktai). Vis dėlto pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją būtinybė griežtai aiškinti specialiosios jurisdikcijos taisykles reiškia tik tai, kad 7 straipsnio nuostatos neturi būti aiškinamos plačiau, nei to reikalauja jomis siekiamas tikslas. Šiuo klausimu žr. 2016 m. lapkričio 16 d. Sprendimą *Schmidt* (C-417/15, EU:C:2016:881, 28 punktas) arba 2021 m. kovo 25 d. Sprendimą *Obala i lučice* (C-307/19, EU:C:2021:236, 76 punktas).

¹⁴ Žalą lėmęs įvykis apibrėžiamas kaip aplinkybė, dėl kurios kilo žala. Šiuo klausimu žr. 2009 m. liepos 16 d. Sprendimą *Zuid-Chemie* (C-189/08, EU:C:2009:475, 27 punktas).

¹⁵ Šiuo klausimu žr. 2020 m. liepos 9 d. Sprendimą *Verein für Konsumenteninformation* (C-343/19, EU:C:2020:534, 23 ir 38 punktai) arba 2021 m. birželio 17 d. Sprendimą *Mittelbayerischer Verlag* (C-800/19, EU:C:2021:489, 29 punktas). Kaip paaiškinsiu, remdamasis šiuo pagrindu, Teisingumo Teismas pripažįsta nukentėjusiojo interesų centro vietos teismų jurisdikciją, nors Reglamente Nr. 1215/2012 toks kriterijus nenurodytas.

¹⁶ Šiuo klausimu žr. 2014 m. sausio 16 d. Sprendimą *Kainz* (C-45/13, EU:C:2014:7, 23 punktas) ir 2019 m. liepos 29 d. Sprendimą *Tibor-Trans* (C-451/18, EU:C:2019:635, 25 punktas).

¹⁷ Šiuo klausimu žr. 2009 m. liepos 16 d. Sprendimą *Zuid-Chemie* (C-189/08, EU:C:2009:475, 27 punktas).

¹⁸ Šiuo klausimu žr. 2013 m. spalio 3 d. Sprendimą *Pinckney* (C-170/12, EU:C:2013:635, 32 punktas) ir 2015 m. sausio 22 d. Sprendimą *Hejduk* (C-441/13, EU:C:2015:28, 29 punktas).

banko sąskaita yra šių teismų jurisdikcijoje įsteigtame banke¹⁹. Vis dėlto Teisingumo Teismas konstatavo, kad šis sprendimas netaikytinas tais atvejais, kai ieškovas remiasi finansine žala, atsiradusia dėl investavimo sprendimų, priimtų atsižvelgiant į netikslią, neišsamią ar klaidinančią informaciją, kuri yra lengvai prieinama visame pasaulyje, jeigu bendrovei, kuri išleido aptariamas finansines priemones, nebuvo taikoma teisinė pareiga pateikti informaciją valstybėje narėje, kurioje įsteigtas bankas ar investicinė bendrovė, kuriuose yra sąskaita²⁰.

34. Sprendime *Shevill* dėl keliose valstybėse narėse išplatinto laikraščio straipsnio tariamai padarytos neturtinės žalos Teisingumo Teismas nusprendė, kad nukentėjęs asmuo gali pareikšti ieškinį leidėjui dėl žalos atlyginimo arba vietos, kurioje įsteigtas šmeižikiškos publikacijos leidėjas, valstybės teismuose, kurie turi jurisdikciją priteisti visos dėl šmeižimo patirtos žalos atlyginimą, arba kiekvienos valstybės, kurioje buvo platinamas leidinys ir kurioje nukentėjęs asmuo teigia patyręs žalos reputacijai, teismuose, turinčiuose jurisdikciją priimti sprendimą tik dėl teismo, į kurį kreiptasi, valstybėje padarytos žalos²¹. Kartais ši jurisdikcijos taisyklė apibūdinama (ypač jos kritikų) kaip įtvirtinanti jurisdikcijos paskirstymo principą, kuris siekiant patogumo gali būti vadinamas „sudėtinu požiūriu“ į jurisdikciją²².

35. Vėliau byloje, kurioje priimtas Sprendimas *eDate*, Teisingumo Teismas turėjo išnagrinėti klausimą dėl keliose valstybėse paskelbto šmeižikiško turinio internete. Šiuo klausimu jis nusprendė, kad tokios situacijos skiriasi nuo situacijų, kai informacija paskleidžiama ne internete, dėl, pirma, galimo bet kokio interneto turinio paplitimo ir, antra, dėl sudėtingumo tiksliai ir patikimai nustatyti tokios sklaidos kiekybinę apimtį ir taip įvertinti žalą, kuri buvo padaryta tik vienoje valstybėje narėje²³. Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad, jeigu interneto svetainėje, kurioje yra nagrinėjamas turinys, netaikomos jokios ribojamosios priemonės, tariamai nukentėjusiojo asmens interesų centro vietos teismas turi turėti jurisdikciją iš esmės išnagrinėti reikalavimą atlyginti visą patirtą žalą, remdamasis tuo, kad tai yra vieta, kurioje galima tinkamiau

¹⁹ Žr. 2015 m. sausio 28 d. Sprendimą *Kolassa* (C-375/13, EU:C:2015:37, 55 punktas). Kartais šis sprendimas neteisingai suprantamas, nes Teisingumo Teismas vartoja sąvoką „banko sąskaita“ be papildomo paaiškinimo. Vis dėlto reikėtų priminti, kad sąvoka „banko sąskaita“ yra bendrinė. Kadangi tame sprendime Teisingumo Teismas šią sąvoką vartoja vienaskaita, galima daryti išvadą, kad Teisingumo Teismas ketino nurodyti konkrečios rūšies sąskaitą. Atsižvelgiant į ypatingą aptariamų finansinių produktų pobūdį, atrodo, kad netiesiogiai, bet neišvengiamai nurodyta, jog ši konkreči sąskaita yra vertybinių popierių sąskaita, kurioje buvo laikomi sertifikatai, nes būtent šioje sąskaitoje buvo užfiksuotas sertifikatų vertės sumažėjimas, taigi materializavosi ieškovo patirta žala.

²⁰ 2021 m. gegužės 12 d. Sprendimas *Vereniging van Effectenbezitters* (C-709/19, EU:C:2021:377, 37 punktas).

²¹ 1995 m. kovo 7 d. Sprendimas *Shevill ir kt.* (C-68/93, EU:C:1995:61, 33 punktas). Dėl žalą lėmusio įvykio vietos nustatymo šmeižimo laikraščio straipsnyje, išplatintame keliose susitariančiose valstybėse, atveju Teisingumo Teismas nusprendė, kad ši vieta yra vieta, kurioje įsteigtas aptariamo laikraščio leidėjas, nes joje įvyko žalą sukėlęs įvykis ir buvo išleista bei paskleista šmeižikiška informacija. Ten pat, 24 punktas.

²² Laazouzi, M. „L’extension du for européen aux personnes morales victimes d’atteintes aux droits de la personnalité sur Internet“, *JCP G*, Nr. 49, 2017 m. gruodžio 4 d., p. 2225.

²³ 2011 m. spalio 25 d. Sprendimas *eDate Advertising ir kt.* (C-509/09 ir C-161/10, EU:C:2011:685, 45 ir 46 punktai).

įvertinti į internetą pateikto turinio poveikį žmogaus asmeninėms teisėms²⁴. Teisingumo Teismo nuomone, ši vieta paprastai, bet nebūtinai, yra jo įprastinė gyvenamoji vieta. Vis dėlto asmens interesų centras taip pat gali būti ir valstybėje narėje, kur jis gyvena ne nuolatos, nes kiti veiksniai, kaip antai profesinės veiklos vykdymas, gali sukurti itin glaudų ryšį su šia valstybe nare²⁵.

36. Sprendimo *eDate* 51 punkte Teisingumo Teismas nusprendė, kad šalia šios siejamosios aplinkybės taikymo ieškovas taip pat ir toliau gali pareikšti ieškinį kiekvienos valstybės narės, iš kurios teritorijos galima arba buvo galima pasiekti internete pateiktą turinį, teismuose. Šie teismai turi jurisdikciją tik dėl žalos, kuri atsirado teismo, į kurį buvo kreiptasi, valstybės narės teritorijoje²⁶.

37. Taigi dėl šio sprendimo asmuo, kuris mano, kad internete atliktais šmeižimo veiksmais buvo pažeistos jo asmeninės teisės, turi teisę pareikšti ieškinį trijose vietose, kuriose atitinkami nacionaliniai teismai turi jurisdikciją priimti sprendimus dėl visos žalos, t. y. atsakovo gyvenamojoje vietoje, žalą lėmusio įvykio vietoje (tai vieta, kurioje aiškiai arba numanomai priimtas sprendimas paskleisti aptariamą pranešimą)²⁷ ir ieškovo interesų centro vietoje. Tas asmuo taip pat turi galimybę pareikšti ieškinį keliose vietose, būtent įvairiose valstybėse narėse, kuriose aptariama paskelbta informacija yra arba buvo *prieinama*, bet jose atitinkami nacionaliniai teismai turi jurisdikciją priimti sprendimus tik dėl atitinkamos valstybės narės teritorijoje atsiradusios žalos.

²⁴ 2011 m. spalio 25 d. Sprendimas *eDate Advertising ir kt.* (C-509/09 ir C-161/10, EU:C:2011:685, 48 punktas). Paskui Teisingumo Teismas šį sprendimą pateisino tuo, kad sąvoka „nurodyto asmens interesų centras“ atspindi vietą, kur iš *esmės* daugiausia atsiranda žalos, patirtos dėl interneto svetainėje paskelbto turinio. 2017 m. spalio 17 d. Sprendimas *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, 33 punktas). Šis sprendimas neseniai patvirtintas 2021 m. birželio 17 d. Sprendimu *Mittelbayerischer Verlag* (C-800/19, EU:C:2021:489, 31 punktas). Beje, Teisingumo Teismas konstatavo, kad sąvoka „vieta, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis“ neapima vietos, kurioje yra ieškovo gyvenamoji vieta arba kur „yra pagrindinė jo turto buvimo vieta“, vien dėl to, kad joje jis patyrė finansinių nuostolių, susidariusių dėl prarastos turto dalies kitoje susitariančiojoje valstybėje. Šiuo klausimu žr. 2004 m. birželio 10 d. Sprendimą *Kronhofer* (C-168/02, EU:C:2004:364, 21 punktas) ir 2016 m. birželio 16 d. Sprendimą *Universal Music International Holding* (C-12/15, EU:C:2016:449, 35 punktas). Šios jurisprudencijos loginis pagrindas iš esmės susijęs su tuo, kad vietos, kurioje įvyko žalą sukėlęs įvykis, negalima preziumuoti: taigi „toks jurisdikcijos priskyrimas pateisinamas, kai ieškovo nuolatinė gyvenamoji vieta iš *tiesų* yra vieta, kurioje atsirado žalą lėmusi aplinkybė, arba žalos atsiradimo vieta“. 2018 m. rugsėjo 12 d. Sprendimas *Löber* (C-304/17, EU:C:2018:701, 25 punktas, išskirta mano) ir 2021 m. gegužės 12 d. Sprendimas *Vereniging van Effectenbezitters* (C-709/19, EU:C:2021:377, 29 punktas). Vis dėlto pažymėtina, kad, pirma, šmeižimo atvejais ieškovas patiria ne vien turtinę, bet ir (svarbiausia) neturtinę žalą. Antra, Sprendime *Bolagsupplysningen and Ilsjan* Teisingumo Teismas nenustatė, kad interesų centras yra siejamasis kriterijus, taikytinas visais atvejais. Iš tiesų siekdamas padaryti išvadą, kad „nukentėjusio asmens interesų centro“ kriterijus atspindi vietą, kur iš *esmės* daugiausia atsiranda žalos, patirtos dėl interneto svetainėje paskelbto turinio, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktą“, Teisingumo Teismas rėmėsi prielaida, kad bet koks asmeninės teisės pažeidimas „paprastai geriausiai atsiskleidžia nurodyto asmens interesų centro buvimo vietoje“. Išskirta mano. Taigi, galima daryti išvadą, kad Teisingumo Teismas nenusprendė, jog, esant tam tikroms aplinkybėms, žalos atsiradimo vieta *faktiškai* gali būti ne aptariamo asmens interesų centras.

²⁵ Šiuo klausimu žr. 2011 m. spalio 25 d. Sprendimą *eDate Advertising ir kt.* (C-509/09 ir C-161/10, EU:C:2011:685, 49 punktas). Kadangi pagal Sprendimo *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* 42 punktą šis siejamasis kriterijus pateisinamas tuo, kad, be kita ko, kalbant apie turinį internete, toks pažeidimas paprastai labiausiai juntamas atitinkamo asmens interesų centre, atsižvelgiant į jo toje vietoje turimą reputaciją, sąvoką „interesų centras“ reikia suprasti taip, kad ji tiksliau reiškia vietą, kurioje aptariamas asmuo dėl savo reputacijos gauna svarbiausią ekonominę, politinę, socialinę arba net tiesiog su santykiais susijusią naudą.

²⁶ 2011 m. spalio 25 d. Sprendimas *eDate Advertising ir kt.* (C-509/09 ir C-161/10, EU:C:2011:685, 51 punktas). Dėl žalą lėmusio įvykio vietos teisės internete pažeidimo atveju Teisingumo Teismas nusprendė, kad tai yra ne pranešimo patalpavimo, o sprendimo jį paskleisti priėmimo (aiškiai arba numanomai) vieta – preziumuojama, kad tokia vieta yra interneto svetainę administruojančios bendrovės buveinės arba jos savininko gyvenamoji vieta. Žr. dėl autorių teisių pažeidimo internete 2015 m. sausio 22 d. Sprendimą *Hejduk* (C-441/13, EU:C:2015:28, 25 punktas) ir dėl reklamos skelbimų, kurie pažeidžia teises į prekių ženklą, – 2012 m. balandžio 19 d. Sprendimą *Wintersteiger* (C-523/10, EU:C:2012:220, 38 punktas). Vis dėlto dėl gaminių su trūkumais Teisingumo Teismas mano, kad žalą lėmusio įvykio vieta yra ne ten, kur buvo nuspręsta išleisti gaminių į apyvartą, o iš esmės ten, kur aptariamas gaminyje buvo pagamintas. Žr. 2014 m. sausio 16 d. Sprendimą *Kainz* (C-45/13, EU:C:2014:7, 26 punktas).

²⁷ Šis kriterijus, iš esmės grindžiamas objektyvia sklaidos veiksmo sąvokos samprata, gali kisti, siekiant atsižvelgti į subjektyvesnį požiūrį, kurio Teisingumo Teismas laikosi dėl viešo paskelbimo veiksmo sąvokos intelektinės nuosavybės srityje ir kuris išplėtotas 2016 m. rugsėjo 8 d. Sprendime *GS Media* (C-160/15, EU:C:2016:644, 35 ir 48–55 punktai) ir 2021 m. birželio 22 d. Sprendime *Youtube ir Cyando* (C-682/18 ir C-683/18, EU:C:2021:503, 68, 81–89 punktai).

38. Trijuose vélesniuose sprendimuose buvo dar kartą nurodyta galimybė pareikšti ieškinį kiekvienos valstybės narės, kurios teritorijoje yra arba buvo prieinamas internete paskelbtas turinys, teismuose ir ji taikoma autorių teisių pažeidimams internete remiantis tuo, kad šie teismai gali geriausiai, pirma, įvertinti, ar tos teisės iš tiesų buvo pažeistos ir, antra, nustatyti žalos pobūdį: sprendimai *Pinckney*²⁸, *Hejduk*²⁹ ir *Hi Hotel HCF*³⁰. Be kita ko, Sprendime *Hejduk* Teisingumo Teismas patvirtino šį požiūrį, nors nepritarė generalinio advokato P. Cruz Villalón išvadai, pagal kurią toks principas šalims sukeltų teisinio nesaugumo jausmą³¹. Visuose šiuose sprendimuose Teisingumo Teismas savo požiūrį grindė tuo, kad autorių teisių apsaugai taikomas teritorialumo principas, t. y. iš esmės pagal valstybių teisę baudžiama tik už jų teritorijoje padarytus autorių teisių pažeidimus³².

39. Galiausiai byloje, kurioje priimtas Sprendimas *Bolagsupplysningen ir Ilsjan*, pirmuoju klausimu Teisingumo Teismo buvo prašoma nustatyti, ar Sprendime *eDate* pateikta analizė buvo taikytina juridiniam asmeniui, pageidaujanciam, kad būtų ištaisyta interneto svetainėje paskelbtas tariamai klaidingas turinys ir panaikinti su tuo susiję komentarai toje interneto svetainėje esančiame diskusijų forume, taip pat atlyginta tariamai patirta žala. Dėl šių klausimų, kiek tai susiję su prašymais ištaisyti ir panaikinti informaciją, Teisingumo Teismas nusprendė, kad taisyklė dėl jurisdikcijos iš esmės išspręsti visos patirtos žalos klausimą, Sprendime *eDate* nustatyta valstybės narės, kur yra nukentėjusiojo asmens interesų centras, naudai, taikoma ir juridiniams asmenims, nepaisant to, ar nagrinėjamas turinys dėl savo pobūdžio gali sukelti turtinę, ar neturtinę žalą³³.

40. Teisingumo Teismas nurodo, kad tokiu atveju įmonės interesų centras turi atitikti vietą, kur jos komercinė reputacija yra labiausiai pripažinta; taigi toks interesų centras turi būti nustatomas atsižvelgiant į vietą, kur minėta įmonė vykdo didžiąją savo ekonominės veiklos dalį. Nors šiomis aplinkybėmis juridinio asmens interesų centras gali sutapti su jo oficialia buveinės vieta, kai jis visą savo veiklą arba didžiąją jos dalį vykdo valstybėje narėje, kurioje registruota ši buveinė, ir dėl to jo turima reputacija šioje valstybėje narėje yra didesnė nei bet kurioje kitoje valstybėje narėje, vis dėlto atliekant tokią analizę minėtos buveinės vieta savaime nėra lemiamas kriterijus³⁴.

41. Atsakydamas į antrąjį klausimą, susijusį su tuo, kurie teismai turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl reikalavimo ištaisyti arba pašalinti internete paskelbtus komentarus, Teisingumo Teismas nusprendė, kad toks reikalavimas negali būti pareikštas kiekvienos valstybės narės teismuose, nes, „atsižvelgiant į interneto svetainėje paskelbtos informacijos ir turinio skvarbų pobūdį ir į tai, kad ši informacija ir turinys iš principo paskleidžiamas visame pasaulyje <...> reikalavimas ištaisyti minėtą informaciją ir pašalinti minėtus komentarus yra *vienas nedalomas reikalavimas*“³⁵. Teisingumo Teismo nuomone, tokį reikalavimą galima pareikšti tik tiems patiems teismams, kuriems suteikta jurisdikcija išnagrinėti visus reikalavimus dėl žalos atlyginimo.

²⁸ 2013 m. spalio 3 d. Sprendimas *Pinckney* (C-170/12, EU:C:2013:635, 36 ir 45 punktai).

²⁹ 2015 m. sausio 22 d. Sprendimas *Hejduk* (C-441/13, EU:C:2015:28, 22 ir 36 punktai).

³⁰ 2014 m. balandžio 3 d. Sprendimas *Hi Hotel HCF* (C-387/12, EU:C:2014:215, 39 punktas).

³¹ Generalinio advokato P. Cruz Villalón išvada byloje *Hejduk* (C-441/13, EU:C:2014:2212, 43 punktas).

³² Šiuo klausimu atitinkamai žr. generalinio advokato P. Cruz Villalón išvados byloje *Hejduk* (C-441/13, EU:C:2014:2212) 36 ir 39 punktus.

³³ 2017 m. spalio 17 d. Sprendimas *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, 36 ir 38 punktai). Kaip Teisingumo Teismas pažymi to sprendimo 37 punkte: „Net jei minėtas turtinis ar neturtinis pobūdis, atsižvelgiant į taikytiną teisę, gali turėti įtakos tariamai padarytos žalos atlygintinam pobūdžiui, žalos turtinis ar neturtinis pobūdis neturi įtakos nustatant interesų centrą kaip vietą, kurioje teismas geriausiai gali įvertinti realų paskelbimo internete poveikį ir jo žalingą ar nežalingą pobūdį“.

³⁴ 2017 m. spalio 17 d. Sprendimas *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, 41 punktas).

³⁵ 2017 m. spalio 17 d. Sprendimas *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, 48 punktas). Išskirta mano.

42. Būtent šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar, atsižvelgiant į priežastis, kurias Teisingumo Teismas nurodė siekdamas pateisinti išimtinę tam tikrų teismų jurisdikciją dėl ginčijamo turinio *pašalinimo arba ištaisymo*, reikia pripažinti ir šių teismų išimtinę jurisdikciją spręsti *žalos atlyginimo* klausimus. Taip netiesiogiai keliamas klausimas, ar 2017 m. spalio 17 d. Sprendime *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766) Teisingumo Teismas siekė ne tiesiog taip *išskirti* ankstesnę jurisprudenciją, bet veikiau taip pat *visiškai pakeisti* savo jurisprudenciją ir taip atsisakyti sudėtinio požiūrio į reikalavimus atlyginti žalą³⁶.

43. Pirmiausia norėčiau aiškiai nurodyti, kad, mano nuomone, pagal Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkto tekstą nedraudžiama atsisakyti sudėtinio požiūrio ir nereikalaujama jo išlaikyti. Iš tiesų, kaip jau buvo paaikškinta, šioje nuostatoje tik be jokio papildomo patikslinimo įtvirtintas žalos atsiradimo vietos teismų jurisdikcijos principas.

44. Antra, man sunku padaryti išvadą dėl sudėtinio požiūrio, atsižvelgiant į Sprendimą *Bolagsupplysningen ir Ilsjan*. Nors generalinis advokatas M. Bobek aiškiai paragino Teisingumo Teismą peržiūrėti savo jurisprudenciją, Teisingumo Teismas pasirinko į pirmąjį klausimą, į kurį atsakydamas galėjo išnagrinėti sudėtinės jurisdikcijos išlaikymo, kiek tai susiję su reikalavimais dėl žalos atlyginimo, klausimą, pateikti palyginti trumpą atsakymą, susijusį tik su nacionaliniais teismais, kurie turi jurisdikciją nagrinėti ieškinius dėl komentarų ištaisymo arba pašalinimo³⁷. Kadangi, siekdamas pateisinti tam tikrų teismų išimtinę jurisdikciją nagrinėti ieškinius dėl turinio internete ištaisymo arba pašalinimo, Teisingumo Teismas rėmėsi tokio pobūdžio ieškinių bendrumu ir nedalomumu, šis atsakymas nebūtinai reiškia, kad atsisakoma sudėtinio požiūrio, kiek tai susiję su ieškiniiais dėl žalos atlyginimo.

45. Pavyzdžiui, tai, kad nacionalinis teismas pagal jo valstybėje narėje taikomą teisę, be kita ko, atsižvelgdamas į aptariamo turinio pobūdį ir prieinamumą bei suinteresuotojo asmens reputaciją toje valstybėje narėje, nusprendžia, kad nereikia ieškovui atlyginti toje valstybės narės teritorijoje patirtos žalos, nereiškia, kad kitos valstybės narės teismas negali, remdamasis kita teise ir kitomis aplinkybėmis, nuspręsti priteisti jam žalos atlyginimą. Visiškai įmanoma numatyti atvejus, kai ieškovo reikalavimai galėtų būti atmesti A valstybėje narėje dėl to, kad labai tikėtina, jog toje valstybėje su paskelbta informacija susipažino tik labai mažai žmonių arba kad ieškovas toje valstybėje iš tiesų neturėjo reputacijos, kurią reikėtų apsaugoti, ir kartu jie galėtų būti patenkinti B valstybėje narėje, kurioje aptariamą paskelbtą informaciją galėjo perskaityti daugiau asmenų arba ieškovas turi plačiau pripažintą reputaciją, kuriai tokia publikacija iš tikrųjų buvo pakenkta arba padarytas poveikis.

46. Kadangi kompetencija priimti įstatymus dėl šmeižimo palikta valstybėms narėms ir jie nėra suderinti, taip pat galima numatyti atvejus, kai tam tikri žodžiai gali būti laikomi šmeižikiškais C valstybėje narėje, bet taip nebūtų D valstybėje narėje. O jeigu pareiškus ieškinius dėl to paties

³⁶ Nors šioje byloje šis klausimas nenagrinėjamas, sudėtinės jurisdikcijos principo taikymo klausimas kyla ir dėl ieškinių, kuriais siekiama ne pašalinti arba ištaisyti turinį, o užblokuoti prieigą prie jo. Iš tiesų siekdamas pateisinti savo sprendimą dėl ieškinių dėl turinio pašalinimo arba panaikinimo Teisingumo Teismas rėmėsi prašymų ištaisyti arba pašalinti turinį bendrumu ir nedalomumu, bet to negalima pasakyti apie prašymus užblokuoti, nes toks blokavimas gali būti atliekamas tam tikroje geografinėje vietovėje. Žr. 2016 m. rugsėjo 15 d. Sprendimą *Mc Fadden* (C-484/14, EU:C:2016:689, 95 punktas) ir 2019 m. rugsėjo 24 d. Sprendimą *Google (Pašalinimo teritorinė taikymo sritis)* (C-507/17, EU:C:2019:772, 73 punktas).

³⁷ Žr. Bizer, A. „International Jurisdiction for Violations of Personality Rights on the Internet: Bolagsupplysningen“, *Common Market Law Review*, Volume 55(6), 2018, p. 1941–1957. Nors atsakyme į antrąjį ir trečiąjį klausimus, susijusius su galimybe kreiptis į valstybės narės, kurioje yra asmens interesų centras, teismus, Teisingumo Teismas rėmėsi asmens, pateikusio ieškinį dėl tam tikrų duomenų ištaisymo ir visos žalos atlyginimo, padėtimi, kaip matyti iš atsakymo į pirmąjį klausimą teksto, šiame atsakyme Teisingumo Teismas atsižvelgė tik į prašymus ištaisyti arba pašalinti turinį.

internete paskelbto turinio ištaisymo arba pašalinimo keliose nacionalinėse jurisdikcijose būtų priimti priešingi sprendimai, asmenys, administruojantys interneto svetainę, kurioje pateiktas ir yra prieinamas aptariamas turinys, negalėtų vienu metu laikytis šių sprendimų.

47. Sprendimo *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* 31 punkte, kuriame Teisingumo Teismas remiasi sudėtinu požiūriu, jis tikrai kaip precedentą nurodo tik Sprendimą *Shevill*. Vis dėlto tai man neatrodo reikšminga, nes Teisingumo Teismas ne visada nurodo visą savo ankstesnę jurisprudenciją³⁸.

48. Šiomis aplinkybėmis labiausiai tikėtina, kad Sprendime *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* Teisingumo Teismas tyčia vengė išreikšti nuomonę dėl to, ar reikia ir toliau taikyti sudėtinį požiūrį sprendžiant žalos atlyginimo klausimus³⁹. Vis dėlto tai nereiškia, kad nereikia vertinti šio sprendimo tinkamumo klausimo.

49. Išvadoje byloje *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* generalinis advokatas M. Bobek nurodė, kad šis požiūris neatitinka nei šalių interesų, nei bendrojo intereso. Siekdamas pagrįsti šią nuomonę, jis pateikė kelis argumentus, patvirtinančius, kad reikia jo atsisakyti – trys iš šių argumentų gali būti svarbūs reikalavimams atlyginti žalą.

50. *Pirma*, kai Teisingumo Teismas sprendime *Shevill* padarytą išvadą taikė turiniui internete, jis neatsižvelgė į interneto ypatumus, t. y. į tai, kad jame paskelbtai informacijai būdingas skvarbumas⁴⁰. Šiomis aplinkybėmis taikant sudėtinį požiūrį atsirastų daugybė kompetentingų teismų, todėl turinio autoriui būtų sunku nuspėti, kuris teismas turės jurisdikciją kilus ginčui⁴¹.

51. *Antra*, dėl sudėtinės jurisdikcijos principo kyla pavojus, kad jurisdikciją turinčiuose valstybių narių teismuose ieškiniai būtų reiškiama fragmentiškai tik dėl žalos tos šalies teritorijoje atlyginimo. Praktiškai būtų sunku suderinti tokius ieškinius tarpusavyje⁴².

52. *Trečia*, specialiųjų jurisdikcijos pagrindų išplėtimas nepadėtų apsaugoti apšmeižtų asmenų, nes jie bet kuriuo atveju turi teisę reikšti ieškinius šmeižikiško turinio autoriams jurisdikcijose, kuriose yra jų interesų centras – tai jiems paprasčiausia. Šiomis aplinkybėmis toks išplėtimas tik skatintų teismo priekabiavimo strategijas⁴³.

53. Pripažįstu, kad šie argumentai turi didelę reikšmę, be kita ko, atsižvelgiant į Reglamentu Nr. 1215/2012 siekiamus tikslus. *Pirma*, šio reglamento 21 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad juo siekiama sumažinti vienu metu vykstančių procesų galimybę ir išvengti nesuderinamų sprendimų priėmimo skirtingose valstybėse narėse. *Antra*, iš šio reglamento 15 konstatuojamosios dalies išplaukia, kad jurisdikcijos taisyklėmis turėtų būti užtikrintas teisinis

³⁸ Galima teigti priešingai – kad 2017 m. spalio 17 d. Sprendimo *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766) 48 punktas, kuriame nurodytos priežastys, dėl kurių Teisingumo Teismas sudėtinės jurisdikcijos principo netaikė spręsdamas informacijos ištaisymo arba pašalinimo klausimus, yra suformuluotas labiau siekiant pateisinti išskyrimą, o ne visišką jurisprudencijos pakeitimą. Vis dėlto man neatrodo, kad šio punkto tekstas yra toks aiškus, kad būtų galima daryti išvadą, jog Teisingumo Teismas tikrai ketino palikti galioti sudėtinės jurisdikcijos principą reikalavimams atlyginti žalą.

³⁹ Šiuo klausimu dar žr. L. Idot „Compétence en matière délictuelle, commentaire“, *Europe*, No°12, 2017 m. gruodžio mėn., comm. 494 ir Corneloup, S., Muir Watt, H. „Le for du droit à l’oubli“, *Rev. Crit. DIP*, 2018, p. 297 ir p. 300.

⁴⁰ Generalinis advokatas M. Bobek savo išvados 84 punkte pateikia kitą argumentą dėl teisių gynimo priemonių nedalomumo. Vis dėlto, mano nuomone, šis argumentas susijęs tik su ieškiniiais dėl turinio internete ištaisymo arba pašalinimo.

⁴¹ Šiuo klausimu žr. generalinio advokato M. Bobek išvadą byloje *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:554, 78 ir 79 punktai).

⁴² Šiuo klausimu žr. generalinio advokato M. Bobek išvadą byloje *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:554, 80 punktas).

⁴³ Šiuo klausimu žr. generalinio advokato M. Bobek išvadą byloje *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:554, 85–88 punktai).

saugumas. Trečia, pagal 16 konstatuojamąją dalį, jeigu yra jurisdikcijos pagrindas, alternatyvus pagal atsakovo gyvenamąją (buveinės) vietą nustatomos jurisdikcijos pagrindui, taip yra arba dėl to, kad šie teismai turi glaudesnę ryšį su byla, arba siekiant padėti tinkamai vykdyti teisingumą.

54. Šiomis aplinkybėmis gali kilti pagunda argumentus grįsti tuo, kad sprendimuose *Shevill* ir *eDate* padarytos išvados susijusios su Reglamento Nr. 44/2001, o ne Reglamento Nr. 1215/2012, aiškinimu, siekiant nesilaikyti sudėtinio požiūrio. Iš tiesų pastarojo reglamento 16 konstatuojamojoje dalyje, kuri suformuluota kitaip nei pirmojo reglamento 12 konstatuojamoji dalis, dabar pabrėžiama teisinio tikrumo principo svarba sprendžiant ginčus, susijusius su nesutartinėmis prievolėmis, kylančiomis iš privatumo ir asmeninių teisių, įskaitant šmeižtą, pažeidimų; atsižvelgiant į šį papildymą galima manyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas taip pat ketino pakeisti tam tikrus Teisingumo Teismo ankstesnės jurisprudencijos aspektus.

55. Vis dėlto man toks aiškinimas atrodo šiek tiek perteklinis. Aš pats manau, kad šis papildymas gali būti suprantamas tiesiog kaip Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsniu siekiamo tikslo paaikškinimas. Tai nereiškia, kad minėto reglamento priėmimas gali būti pagrįstai vertinamas kaip reiškiantis, kad sudėtinis požiūris nebeatitinka teisinės situacijos. Taigi, bet koks šio požiūrio atsisakymas reikštų esamos jurisprudencijos pakeitimą.

56. Nors Teisingumo Teismas nesilaiko griežtos precedento doktrinos, bet koks reikšmingas nukrypimas nuo suformuotos jurisprudencijos vis tiek turėtų būti (ir yra) išimtinis. Vis dėlto praeityje Teisingumo Teismas iš tiesų yra pakeitęs kai kurią jurisprudenciją. Kaip pažymi prof. F. Picod⁴⁴, taip atsitiko, pavyzdžiui, paaikškęs, kad dėl pateikto nuostatos išaiškinimo praktikoje atsirado taisyklė, kuri nebuvo labai veiksminga⁴⁵, arba kad už jos taikymą atsakingi nacionaliniai teismai griežtai jai prieštaravo⁴⁶, arba kad nuo to laiko šis aiškinimas paseno dėl socialinių, politinių arba technologinių pokyčių⁴⁷.

57. Vis dėlto, kadangi proporcingumo ir teisinio saugumo principai taikomi ir Teisingumo Teismui, ankstesnė jurisprudencija negali būti taip keičiama be svarbių priežasčių ir turi apsiribojama tuo, kas būtina. Be to, net kai yra toks pagrindas, atliekant tokį keitimą visų pirma turi būti siekiama apriboti taikymą atgaline data ir kartu laikytis *res judicata* principo.

58. Taigi šioje byloje kyla klausimas, ar (tikrai) sunkumų keliantys sudėtinio požiūrio aspektai yra tokie esminiai, kad jais remiantis būtų galima pateisinti šio požiūrio atsisakymą, ir net jeigu taip būtų, ar Teisingumo Teismas gali remtis kokiu nors kitu požiūriu, išskyrus šį požiūrį, kuris gali turėti platų poveikį. Nors visiškai pripažįstu generalinio advokato M. Bobek išvadoje byloje *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* pateiktų argumentų pagrįstumą, vis dėlto nesu įsitikinęs, kad taip turėtų būti pakeista po Sprendimo *Shevill* suformuota jurisprudencija. Taip teigiu dėl toliau nurodytų priežasčių.

⁴⁴ Picod, F. „Les revirements de jurisprudence de la Cour de justice de l'Union européenne“, *Intervention au Max Planck Institute Luxembourg for Procedural Law*, 2017 m. birželio 14 d. Šiuo klausimu taip pat žr. Carpano, E. *Le revirement de jurisprudence en droit européen*, Bruylant, Brussels, 2012.

⁴⁵ 1996 m. balandžio 30 d. Sprendimas *Cabanis-Issarte* (C-308/93, EU:C:1996:169, 34 punktas).

⁴⁶ Žr. 1990 m. spalio 17 d. Sprendimą *HAG GF* (C-10/89, EU:C:1990:359, 10 punktas) ir 2017 m. gruodžio 5 d. Sprendimą *M.A.S. ir M.B.* (C-42/17, EU:C:2017:936, 13, 14, 16–20, 59 ir 61 punktai).

⁴⁷ Žr. 1996 m. balandžio 30 d. Sprendimą *P. / S.* (C-13/94, EU:C:1996:170, 13 punktas) ir generalinio advokato G. Tesauro išvadą byloje *P. / S.* (C-13/94, EU:C:1995:444).

59. *Pirma*, bet kokio internete paskelbto turinio skvarbus pobūdis nėra naujiena⁴⁸. Kai 2011 m. buvo priimtas Sprendimas *eDate*, socialiniai tinklai tikrai labai išaugo, bet net tuo metu *Facebook* jau turėjo daugiau kaip 500 mln. vartotojų, kurių pusė prisijungdavo kasdien⁴⁹.

60. *Antra*, reikėtų pasverti problemas, kylančias dėl galimybės kreiptis į kelis teismus. Iš tiesų griežtai teisiniu požiūriu sudėtinės jurisdikcijos principas nekelia skirtingų procedūrų derinimo problemų. Kadangi kiekvienas nacionalinis teismas turi jurisdikciją spręsti tik dėl valstybės narės, kuriai jis priklauso, teritorijoje kylančios žalos nesuderinus su šmeižtu susijusių nuostatų, logiška, kad kiekvienas taiko skirtingą teisę, būtent taikomą kiekvienoje iš tų teritorijų, šių bylų dalykas, kurį lemia susijusio asmens reikalavimai, ir ieškinio pagrindas, kuris pagal ES teisę grindžiamas teisiniu ir faktiniu tokių reikalavimų pagrindu, skiriasi⁵⁰.

61. Praktiškai taikant sudėtinį požiūrį jurisdikcija suteikiama ne visiems valstybių narių teismams, o tik tų, kuriose prieinamas ginčijamas turinys⁵¹. Atsižvelgiant į tai, kaip turi būti suprantama prieinamumo sąvoka, kuri Teisingumo Teismo jurisprudencijoje lieka neaiški, ne visi visų valstybių narių teismai yra kompetentingi. Be to, net jeigu keli teismai turi jurisdikciją, tai nebūtinai reiškia, kad bus nustatyta, jog žala atsirado visų susijusių valstybių narių teritorijoje. Kaip jau pažymėjau, tariamai apšmeižto fizinio arba juridinio asmens žinomumas⁵², kalba, kuria parengta aptariama paskelbta informacija, pateikimas⁵³, kontekstas, formuluojant pranešimą naudojamos nuorodos ir su šia informacija susipažinusių lankytojų iš aptariamų valstybių narių skaičius⁵⁴ yra aplinkybės, į kurias atsižvelgdami teismai gali nuspręsti, kad tam tikras asmuo nepatyrė žalos teritorijoje, kurioje jie turi kompetenciją geografiniu požiūriu.

62. Šiomis aplinkybėmis atrodo, kad dėl sudėtinės jurisdikcijos principo kylanti problema iš tikrųjų labiausiai susijusi su teismo priekabiavimo rizikos buvimu. Daugėjant jurisdikciją turinčių teismų, sudaromos palankios sąlygos įgyvendinti teismo priekabiavimo strategijas, visų pirma strateginiams ieškiniams prieš visuomenės dalyvavimą (toliau – SIPVD, prancūzų k. „recours bâillon“)⁵⁵. Kadangi, nepaisydamas reikalavimo esmės, atsakovas yra priverstas skirti išskeltai bylai energijos ir išteklių, reiškiant vis daugiau ieškinių arba tiesiog grasinant juos pareikšti galima sukelti žalos (arba, kalbant apie bendroves – pastatyti jas į nepalankią konkurencinę padėtį, švaistant vadovybės laiką ir išteklius) kitam asmeniui.

⁴⁸ Siekiant palyginti, galima paminėti, kad pirmieji klausimai dėl skvarbiosios kompiuterijos (tai platesnė sąvoka) padarinių buvo iškelti dar M. Weiser straipsnyje „The computer for the XXIst century“, paskelbtame *Scientific American*, 1991, vol. 265, p. 3.

⁴⁹ <http://www.digitalbuzzblog.com/facebook-statistics-stats-facts-2011/>

⁵⁰ Žr., pavyzdžiui, 2017 m. kovo 2 d. Sprendimą *DI / EASO* (T-730/15 P, nepaskelbtas Rink., EU:T:2017:138, 86 punktas). Be to, kadangi jurisdikcijos taisyklėse nenurodyta taikytinos teisės prezumpcija, sudėtinis požiūris iš esmės yra neutralus, kiek tai susiję su per didelio reguliavimo rizika, kylančia iš turinio autoriaus ir leidėjo pareigos užtikrinti, kad būtų laikomasi įvairių valstybių narių, kuriose turinys bus prieinamas, teisės aktų reikalavimų. Iš tiesų tai, kad kai kurie teismai turi išimtinę jurisdikciją, nereiškia, kad yra iš anksto nustatyta taikytina teisė. Net jeigu praktikoje tai gali būti fikcija, teismai, turintys jurisdikciją spręsti dėl visos žalos, teoriškai turėtų taikyti įvairių valstybių narių, kuriose turinys yra prieinamas, teisę tam, kad nustatytų mokėtino žalos atlyginimo dydį.

⁵¹ 2017 m. spalio 17 d. Sprendimas *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, 47 punktas).

⁵² Žinoma, internetas padidina potencialią pranešimo auditoriją. Vis dėlto, kiek tai susiję su reputacija, tai nereiškia, kad apšmeižtas asmuo būtinai yra žinomas visoje Europoje.

⁵³ Pažymėtina, kad, pavyzdžiui, interneto vartotojai iš skirtingų valstybių narių neperžiūri tų pačių tinklalapio elementų arba jiems skiria skirtingą dėmesį. Žr., pavyzdžiui *Miratech, Étude internationale: les habitudes des internautes suivant les pays*, 2013.

⁵⁴ Žr., pavyzdžiui 2012 m. kovo 15 d. *Supreme Court of Ireland* (Airijos Aukščiausiasis Teismas) sprendimą *Coleman / MGN Ltd.* [2012] IESC 20, kuriame šis teismas nusprendė, kad neturi jurisdikcijos nagrinėti šmeižimo bylos pagal nuostatą, kuri šiuo metu įtvirtinta Briuselio reglamento 7 straipsnio 2 punkte, nes nėra įrodymų, kad koks nors Airijoje gyvenantis asmuo iš tiesų susipažino su nagrinėjama publikacija internete.

⁵⁵ Šiuo klausimu žr. Prings G. W. „SLAPPs: Strategic Lawsuits Against Public Participation“, vol. 7, *Pace Envtl. L. Rev.*, 1989, 3; Canan P. „The SLAPP from a Sociological Perspective“, vol. 7, *Pace Envtl. L. Rev.*, 1989, 23; ir Landry N. *SLAPP – Bâillonnement et répression judiciaire du discours politique*, Ecosociété, 2012.

63. Vis dėlto, jeigu kai kurie nesąžiningi ieškovo gali sau palankiai įgyvendinti tokias strategijas, taip iš dalies yra todėl, kad valstybėse narėse taikomos taisyklės dėl bylinėjimosi išlaidų padengimo dažnai yra nepakankamai griežtos, kiek tai susiję su byla pralaimėjusios šalies pareiga atlyginti bylą laimėjusiai šaliai žalą, patirtą (atsižvelgiant į aplinkybes) dėl pareikšto ieškinio arba dėl piktnaudžiavimo ginantis nuo ieškovo pareikštų reikalavimų. Iš tiesų šiose taisyklėse ne visada pakankamai atsižvelgiama į netiesiogines išlaidas, atsiradusias bylinėjantis (be kita ko, su dėl bylinėjimosi patirtais nepatogumais susijusias išlaidas), nors faktiškai tokios išlaidos gali būti didelės tiek turtiniu, tiek neturtiniu požiūriais⁵⁶. Jeigu šios išlaidos būtų nuolat ir geriau atlyginamos, ypač tais atvejais, kaip piktnaudžiuojama procesu, ieškovo būtų atgrasomi nuo piktnaudžiavimo sudėtinės jurisdikcijos principu, nes jiems kiltų grėsmė būti priverstiems atlyginti didelius atsakovo patirtus nuostolius, jeigu jų reikalavimai nebūtų patenkinti.

64. Be to, atsakovai gali imtis tam tikrų veiksmų, siekdami apsaugoti nuo tokio pobūdžio rizikos. Pavyzdžiui, atsižvelgdami į aplinkybes jie gali pareikšti ieškinį dėl teisės nebuvimo pripažinimo neribotą jurisdikciją turinčiame teisme⁵⁷. Kadangi toks teismas turi kompetenciją spręsti dėl žalos visoje Sąjungos teritorijoje, taikant Reglamente Nr. 1215/2012 nustatytas sprendimų tarpusavio pripažinimo taisykles visi kiti teismai nebeturės jurisdikcijos priimti sprendimų dėl tik vienos valstybės narės teritorijoje patirtos žalos. Apskritai bylos šalys pagal Reglamento Nr. 1215/2012 30 straipsnį taip pat turi galimybę prašyti sustabdyti arba net nutraukti bylos nagrinėjimą, jeigu reikalavimai yra susiję, t. y. reikalavimai yra taip glaudžiai susiję, kad juos tikslinga nagrinėti ir spręsti kartu, siekiant išvengti galimo skirtinguose teismo procesuose priimtų sprendimų nesuderinamumo⁵⁸. Taip, be kita ko, tariamai šmeižikiško turinio autorius nepatiria įtampos dėl kelių bylų vedimo vienu metu.

65. Ypač dėl to, kad galimų ieškovų išteklių nėra neriboti, ieškinių skaičiaus didinimu grindžiamos bylinėjimosi strategijos įgyvendinimas jiems retai palankus. Taigi, tokią strategiją dažniausiai įgyvendina daug išteklių turintys ekonominės veiklos vykdytojai. Vis dėlto sudėtinės jurisdikcijos principo panaikinimas jiems nesutrukdytų įgyvendinti tokios strategijos. Pavyzdžiui, pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją interesų centro kriterijus turi būti vertinamas kiekvieno teisės subjekto lygmeniu⁵⁹. Todėl tuo atveju, kai verslas organizuojamas panašius pavadinimus turinčių bendrovių grupės forma, interesų centro kriterijaus taikymas faktiškai reiškia, kad kiekvienas tai grupei priklausantis juridinis asmuo (kurio visiškos kontrolės patronuojančioji bendrovė gali ir neturėti) turi teisę pranešimo autoriui pareikšti ieškinį dėl patirtos žalos atlyginimo valstybės, kurioje yra kiekvieno iš jų interesų centras, teismuose⁶⁰.

⁵⁶ Gali būti nepakankamai atsižvelgiama net ir į tiesiogines išlaidas. Iš tiesų dažniausiai atlyginamos tik išlaidos, apskaičiuojamos pagal standartinius atlyginimo už teisinę paslaugą tarifus, nors advokatų honorarai labai dažnai būna didesni, ypač tais atvejais, kai asmuo kreipiasi į tarptautinę advokatų kontorą tam, kad išvengtų bendravimo su įvairiomis advokatų kontoromis skirtingose šalyse. Be to, taisyklėse dėl teisinių išlaidų atlyginimo dažnai neatsižvelgiama į tai, kad šalis turi iš anksto apmokėti visas šias išlaidas.

⁵⁷ Žr., pavyzdžiui, 2012 m. spalio 25 d. Sprendimą *Folien Fischer ir Fofitec* (C-133/11, EU:C:2012:664). Galimybė pareikšti ieškinį dėl teisų nebuvimo pripažinimo yra numatyta, pavyzdžiui, Nyderlandų teisėje, bet ne Prancūzijos teisėje. Žr. *Committee of experts on Human Rights Dimensions of automated data processing and different forms of artificial intelligence* (Automatizuoto duomenų tvarkymo ir įvairių dirbtinio intelekto formų žmogaus teisų aspekto ekspertų komitetas), *Study on forms of liability and jurisdictional issues relating to the application of civil and administrative law in matters of defamation in the member states of the Council of Europe*, Europos Tarybos tyrimas, DGI(2019)04, p. 24. Šiuo klausimu taip pat žr. Bouthinon-Dumas, H., De Beaufort, V., Jenny, F., Masson A. *Stratégie d'instrumentalisation juridique et concurrence*, Larcier, 2013, p. 37.

⁵⁸ Kai kuriose teisės sistemose numatyti mechanizmai, kuriais siekiama užkirsti kelią tokiai bylinėjimosi strategijai, pavyzdžiui, bendrosios teisės sistemoje taikoma taisyklė *forum non conveniens*.

⁵⁹ Šiuo klausimu žr. 2017 m. spalio 17 d. Sprendimą *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, 41 punktą).

⁶⁰ Tą patį galima pasakyti, pavyzdžiui, apie žalą, atsiradusią dėl tiekėjų kartelio. Iš tiesų dažniausiai, jeigu patronuojančioji bendrovė derasi dėl žaliavų pirkimo, už jas paprastai sumoka patronuojamosios bendrovės, kurios gali būti kontroliuojamos ne 100 %. Taigi to kartelio patirtos papildomos išlaidos gali atsispindėti jų, o ne patronuojančiosios bendrovės, apskaitoje. Taigi, atsižvelgiant į tai, kaip grupė organizuoja pirkimus, nukentėję asmenys gali būti kiekvienos patronuojamosios bendrovės patronuojančiosios bendrovės.

66. *Trečia*, tikrai neaišku, ar sudėtinis požiūris iš tiesų prieštarautų Reglamento Nr. 1215/2012 tikslams. Iš tikrųjų, kaip pažymėta Sprendime *Bolagsupplysningen ir Ilsjan*, Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkte nustatyta specialiosios jurisdikcijos taisykle bylose dėl civilinės teisės pažeidimų, deliktų ar kvazideliktų nesiekama suteikti didesnės apsaugos silpnesnėjai šaliai⁶¹. Taigi, iš principo nesvarbu, kad dėl sudėtinio požiūrio taikymo viena iš šalių gali atsidurti nepalankesnėje padėtyje.

67. Dabar, konkrečiau kalbant apie su jurisdikcija susijusiomis Reglamento Nr. 1215/2012 nuostatomis siekiamus tris tikslus, dėl Reglamento Nr. 1215/2012 15 konstatuojamojoje dalyje įtvirtinto teisinio tikrumo principo galima pažymėti, kad Teisingumo Teismas mano, jog jam pakanka to, kad atsakovas, atsižvelgdamas į taikomą kriterijų, gali nustatyti, kuriuose teismuose jam gali būti pareikštas ieškinys. Šiuo požiūriu galima atkreipti dėmesį į tai, kad, kaip principiniame Sprendime *Dow Jones and Company Inc / Gutnick* pažymėjo *High Court of Australia* (Australijos aukštasis teismas), kai asmuo nusprendžia internete paskelbti turinį, kuris „prieinamas“ visose valstybėse narėse, toks asmuo gali tikėtis, kad jam gali būti pareikštas ieškinys kiekvienoje iš tų valstybių narių⁶².

68. Vis dėlto tikrai atrodo, kad 2021 m. gegužės 12 d. Sprendime *Vereniging van Effectenbezitters* (C-709/19, EU:C:2021:377, 34 ir paskesni punktai) Teisingumo Teismas teisinio tikrumo tikslui suteikė tam tikrą pirmenybę prieš visus kitus argumentus, įskaitant susijusį su Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkto tekstu. Iš tiesų tame sprendime, susijusiame su ieškiniais dėl akcininkų patirtos žalos dėl informacijos nepateikimo atlyginimo, Teisingumo Teismas atmetė argumentą, kad bendrovė gali tikėtis, kad jai bus pareikštas ieškinys jos akcininkų vertybinių popierių sąskaitų buvimo vietoje, todėl, kad kriterijai, susiję su nuolatine gyvenamąja vieta ir akcininkų sąskaitų buvimo vieta, neleidžia bendrovei emitentei numatyti teismų, kuriuose jai galėtų būti iškelta byla, tarptautinės jurisdikcijos, remdamasis vien tuo, kad tai prieštarautų Reglamento Nr. 1215/2012 16 konstatuojamojoje dalyje nustatytam tikslui, siekiant užtikrinti teisinio tikrumo principą, išvengti galimybės pareikšti atsakovui ieškinį valstybės narės, kurios jis negalėjo pagrįstai numatyti, teisme. Teisingumo Teismo nuomone, atsižvelgiant į nuspėjamumo tikslą, biržoje kotiruojamos bendrovės, kaip nagrinėjamos toje byloje, atveju tik valstybių narių, kuriose ši bendrovė, siekdama savo akcijas kotiruoti biržoje, įvykdė teisinę pareigą pateikti informaciją, teismams gali būti suteikta jurisdikcija dėl žalos atsiradimo. Taigi tik šiose valstybėse narėse tokia bendrovė gali pagrįstai numatyti investicinės rinkos buvimą ir kylančią savo atsakomybę.

69. Vis dėlto man neatrodo, kad šis sprendimas netiesiogiai paneigia sudėtinį požiūrį. Jeigu, viena vertus, galima manyti (net jeigu tik apytikriai)⁶³, kad biržoje kotiruojamos bendrovės investicijų rinka yra jos akcijų įtraukimo į biržos sąrašus vietoje, pranešimo geografinė „rinka“ nustatoma atsižvelgiant į šio pranešimo prieinamumą. Kita vertus, galima pažymėti, kad, atsižvelgiant į Sprendime *Vereniging van Effectenbezitters* padarytą išvadą kartu su akcijų išleidimo vietos teismų jurisdikcija, kuri išplaukia iš Reglamento Nr. 1215/2012 4 straipsnyje numatytos atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos teismų jurisdikcijos, jurisdikcija suteikiama valstybių narių, kurių teisė iš esmės taip pat taikytina sprendžiant ginčą, teismams. Šiuo požiūriu toks sprendimas atitinka Reglamento Nr. 1215/2012 16 konstatuojamojoje dalyje įtvirtintą tikslą tinkamai vykdyti

⁶¹ Šiuo klausimu žr. 2017 m. spalio 17 d. Sprendimą *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, 39 punktas).

⁶² Žr. 2002 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *Dow Jones and Company Inc / Gutnick* [2002] HCA 56; 210 CLR 575; 194 ALR 433; 77 ALJR 255, 39 punktas („saityne informaciją skelbiantys asmenys tai daro žinodami, kad jų pateikiama informacija yra prieinama visiems be išimties be geografinių apribojimų“).

⁶³ T. y. neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios tos pačios bendrovės akcijos gali būti neįtrauktos į biržos sąrašus arba gali būti parduodamos ne vertybinių popierių biržoje, į kurios sąrašus jos įtrauktos.

teisingumą. Vis dėlto šmeižimo bylose gali būti taikoma įvairių valstybių narių, kuriose pranešimas prieinamas, teisė. Mano nuomone, tai yra lemiamas skirtumas, nes, kadangi sudėtinio požiūrio turėjo būti atsisakyta šmeižimo atveju, iš ieškovo gali būti atimta galimybė pareikšti ieškinį valstybių narių, kuriose buvo prieinamas aptariamas pranešimas, teismuose, taigi – teismuose kurie gali geriau taikyti skirtingus reikšmingus įstatymus ir atlikti visą būtiną faktinių aplinkybių vertinimą.

70. Bet kuriuo atveju neatrodo, kad dėl sudėtinio požiūrio būtų pasiektas mažiau nuspėjamas rezultatas nei tuo atveju, jeigu būtų taikomas, pavyzdžiui, nukentėjusiojo interesų centro kriterijus⁶⁴. Žinoma, kiek tai susiję su neekonominės veiklos vykdytojais, galėtų atrodyti, kad paprasčiausiai taikytinas toks kriterijus, nes jis daugiau ar mažiau atitinka vietą, kur yra nukentėjusiojo gyvenimo ir socialinės veiklos centras. Vis dėlto ši kriterijų gerokai sudėtingiau taikyti ekonominės veiklos vykdytojams, nes yra skirtingų nuomonių dėl to, kas yra bendrovės „interesai“⁶⁵, kaip rodo skirtingas požiūris akcininkų viršenybės ir suinteresuotųjų šalių teorijose⁶⁶.

71. Siekiant išspręsti šį klausimą, būtų logiška teigti, kad sąvoka juridinio asmens „interesų centras“ atitinka jo įsteigimo vietą, nes, be kita ko, pirma, šmeižimas yra kėsintis į asmens (o ne į jo produktų) garbę, orumą ir reputaciją ir, antra, žalos jo reputacijai pasekmės pasireiškia jo finansinėse ataskaitose⁶⁷. Taigi, jeigu būtų taikoma tokia taisyklė, remdamasis teisinio saugumo principu, publikacijos apie tokį juridinį asmenį autorius galėtų nuspėti šio siejamojo kriterijaus taikymo rezultatą, nes ekonominės veiklos vykdytojo buveinės vietą lengva rasti – ją nurodyti privaloma pagal įvairius Sąjungos teisės aktus.

72. Vis dėlto Teisingumo Teismas manė kitaip: „nors juridinio asmens interesų centras gali sutapti su jo oficialia buveinės vieta, kai jis visą savo veiklą arba didžiąją jos dalį vykdo valstybėje narėje, kurioje registruota ši buveinė, ir dėl to jo turima reputacija šioje valstybėje narėje yra didesnė nei bet kurioje kitoje valstybėje narėje, vis dėlto atliekant tokią analizę minėtos buveinės vieta savaime nėra lemiamas kriterijus“⁶⁸. Svarbu yra tai, kur „atitinkamo juridinio asmens ekonominė veikla [dominuoja]“⁶⁹.

73. Žinoma, kalbant apie įmonę, ekonominės veiklos sąvoka yra šiek tiek dviprasmiška. Ji gali būti suprantama bent dvejopai, t. y. komerciniu požiūriu – kaip reiškianti vietą, kurioje ekonominės veiklos vykdytojas parduoda daugiausia prekių (paslaugų) (net nesivieliant į diskusiją dėl to, ar

⁶⁴ Šiuo klausimu galima pažymėti, kad nuspėjamumo tikslas siejamas ir su tariamai šmeižikiško turinio autoriumi, ir su tame turinyje nurodytu asmeniu. Žr., pavyzdžiui, 2017 m. spalio 17 d. Sprendimą *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, 35 punktas).

⁶⁵ Be kita ko, nustatyti tikslią vietą gali būti dar sudėtingiau, kai, pavyzdžiui, šmeižiant pakenkiama ne bendrovės pavadinimui, o vienam iš daugelio jos naudojamų prekių ženklų. Viena vertus, taip pat gali kilti klausimas, ar, kitaip nei bendrovės pavadinimas, prekių ženklas priklauso asmeninių teisių sričiai. Kita vertus, jeigu jis būtų taip vertinamas, kaip galima būtų taikyti interesų centro kriterijų, kai tie patys produktai skirtingose šalyse parduodami pažymėti skirtingais prekių ženklais? Ar iš to turėtų būti padaryta išvada, kad kiekvienas prekių ženklas turi atskirą interesų centrą, net jei Teisingumo Teismas anksčiau nusprendė dėl tam tikros bendrovės interesų centro?

⁶⁶ Žr., pavyzdžiui, Rønnegard, D., & Craig Smith, N. „Shareholder Primacy vs. Stakeholder Theory: The Law as Constraint and Potential Enabler of Stakeholder Concern“, Harrison, J. S., Barney, J., Freeman, R., & Phillips, R. (eds.) *The Cambridge Handbook of Stakeholder Theory*, CUP, Cambridge, 2019, p. 117–131, ir prancūzų k. Tchotourian, I. „Doctrine de l'entreprise et école de Rennes: La dimension sociétale, politique et philosophique des activités économiques affirmée – Présentation d'un courant de pensée au service de l'homme“, Champaud, C. (ed.) *L'entreprise dans la société du 21e siècle*, Larcier, Bruxelles, 2013, p. 131–174.

⁶⁷ Pavyzdžiui, 2015 m. gegužės 21 d. Sprendime *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, 52 ir 53 punktai) Teisingumo Teismas konstatavo, kad, „kalbant apie žalą, kurią sudaro dėl dirbtinai iškeltos kainos <...> sumokėta didesnė suma, [vieta, kurioje atsirado žala] iš principo <...> yra [nukentėjusiojo] buveinėje“.

⁶⁸ 2017 m. spalio 17 d. Sprendimas *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, 41 punktas).

⁶⁹ 2017 m. spalio 17 d. Sprendimas *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766, 43 punktas). Šiuo klausimu pažymėtina, kad Teisingumo Teismas sąvokai „interesų centras“ suteikia kitokia reikšmę, nei nurodyta, pavyzdžiui, 2015 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2015/848 dėl nemokumo bylų (OL L 141, 2015, p. 19) 3 straipsnio 1 dalyje. Iš tiesų toje nuostatoje sąvoka „pagrindinių interesų vieta“ apibrėžiama kaip „vieta, kurioje skolininkas nuolat administruoja savo interesus ir kurią gali nustatyti trečiosios šalys“.

šiuo požiūriu reikšmingas rodiklis yra pelnas, ar apyvarta, nes, be kita ko, didelius projektus visame pasaulyje vykdančiai bendrovei jis gali nuolat kisti)⁷⁰, arba labiau pramoniniu požiūriu – kaip reiškianti vietą, kurioje sujungiami finansiniai, žmogiškieji ir techniniai ištekliai, būtini tam, kad juridinis asmuo galėtų vykdyti veiklą, ir jie panaudojami parduodamoms prekėms arba paslaugoms gaminti⁷¹. Iš tiesų reputacija gali turėti įtakos santykiams, kurie ekonominės veiklos vykdytoją gali sieti ne tik su klientais, bet ir su visais suinteresuotaisiais asmenimis (akcininkais, kreditoriais, tiekėjais, darbuotojais ir kt.). Pavyzdžiui, reputacija gali turėti tiesioginį poveikį bendrovės gebėjimui pritraukti lėšų finansų rinkose⁷² arba apsirūpinti ištekliais.

74. Taikant tokį kriterijų neišvengiamai susiduriama su kitais praktiniais sunkumais. Iš tiesų, nepaisant to, kaip ekonominės veiklos sąvoka turėtų būti suprantama, labai tikėtina, kad informacijai, kurios atsakovui reikia siekiant nustatyti, kuris teismas turi jurisdikciją šiuo pagrindu, taikomas (kiek tai susiję su privačiais asmenimis) Reglamentas 2016/679⁷³ ir (kiek tai susiję su bendrovėmis) tam tikru mastu ji saugoma kaip konfidenciali verslo informacija⁷⁴. Taigi, praktiškai galima kelti klausimą, ar atsakovui nuspėti, kurie teismai turės jurisdikciją pagal interesų centro kriterijų, bent jau taip pat sudėtinga kaip pagal sudėtinės jurisdikcijos principą.

75. Jeigu dabar išnagrinėtume tikslą kuo labiau sumažinti vienu metu vykstančių procesų (siekiant užtikrinti glaudų šių teismų ryšį su byla arba siekiant palengvinti tinkamą teisingumo vykdymą) galimybę, iki šiol Teisingumo Teismas laikėsi požiūrio, kad kriterijaus, dėl kurio tokio pobūdžio bylose jurisdikciją turi įvairūs skirtingų valstybių narių teismai, taikymas nekelia problemų, jeigu pagal taikomą kriterijų jurisdikcija suteikiama teismams, kurie gali geriau įvertinti atsiradusią žalą. Iš tiesų toks požiūris atitinka Reglamento Nr. 1215/2012 16 konstatuojamojoje dalyje nurodytą tinkamo teisingumo vykdymo tikslą, pateisinantį nukrypimą nuo atsakovo nuolatinės gyvenamosios (buveinės) vietos teismų jurisdikcijos⁷⁵.

⁷⁰ Nors šiuo požiūriu gali atrodyti patrauklu manyti, kad interesų centras turi būti vieta, kurioje bendrovė gauna daugiausia pelno, nes tam, kad bendrovė išliktų, ji turi padengti savo išlaidas, vis dėlto laikyčiausi požiūriu, kad interesų centras turėtų atitikti vietą, kurioje bendrovė užsitikrina didžiausią pelno maržą. Be to, gali kilti klausimas, kuriuo momentu – žalos atsiradimo ar ieškinio pareiškimo – buvęs juridinio asmens interesų centras turėtų būti vertinamas.

⁷¹ Atrodo, kad 2017 m. spalio 17 d. Sprendimo *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766) 42 punkte Teisingumo Teismas teigia, kad, atsižvelgiant į tos bylos aplinkybes, tariamai nukentėjusio asmens interesų centras buvo Švedijoje, nes jis ten vykdė didžiąją savo veiklos dalį. Vis dėlto Teisingumo Teismas nepatikslino, ar jo vartojama sąvoka „veikla“ apėmė ieškoves klientus, ar jiems aptarnauti naudojamas gamybos priemonės.

⁷² Guimaraes, G. „The Corporate Ad; Wall Street’s Supersalesman“, *Industry Week*, 1985 m. birželio 10 d., ir Boistel, P. „La réputation d’entreprise: un impact majeur sur les ressources de l’entreprise“, *Management & Avenir*, vol. 17, no 3, 2008, p. 9–25.

⁷³ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (OL L 119, 2016, p. 1).

⁷⁴ Net kai tam tikra ekonominė informacija paskelbiama viešai vykdam atskleidimo pareigas, kurios tam tikroms bendrovėms nustatytos Direktyvoje 2013/34/ES dėl tam tikrų rūšių įmonių metinių finansinių ataskaitų, konsoliduotųjų finansinių ataskaitų ir susijusių pranešimų, kuria iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/43/EB ir panaikinamos Tarybos direktyvos 78/660/EEB ir 83/349/EEB (OL L 182, 2013, p. 19), paprastam asmeniui, paskelbusiam komentarus apie bendrovę, gali kilti sunkumų siekiant suprasti su ta bendrove susijusią informaciją tam, kad galėtų nustatyti bendrovės interesų centrą.

⁷⁵ Šiuo klausimu žr., pavyzdžiui, 2014 m. birželio 5 d. Sprendimą *Coty Germany* (C-360/12, EU:C:2014:1318, 48 punktas) ir 2015 m. rugsėjo 10 d. Sprendimą *Holterman Ferho Exploitatie ir kt.* (C-47/14, EU:C:2015:574, 73 punktas). Teisingumo Teismas iš tiesų yra nusprendęs, kad vietos, kurioje įvyko žalą sukėlus įvykis, kriterijaus negalima aiškinti plačiai – taip, kad jis apimtų visas vietas, kuriose galima patirti neigiamus veiksmo, kuriuo faktiškai jau padaryta žala kitoje vietoje, padarinius. Vis dėlto Teisingumo Teismas šią pastabą padarė siekdamas atmesti ne kitų valstybių narių, kurių teritorijoje žalą lėmęs įvykis būtų sukėlus ir neigiamus padarinius, teismų, o vietos, kurioje, kaip teigia nukentėjusysis, jis patyrė žalą, atsiradusią dėl pradinės žalos, kuri atsirado ir kurią jis patyrė kitoje valstybėje, teismų jurisdikciją. Žr. 1995 m. rugsėjo 19 d. Sprendimą *Marinari* (C-364/93, EU:C:1995:289, 14 ir 15 punktai), 2020 m. liepos 9 d. Sprendimą *Verein für Konsumenteninformation* (C-343/19, EU:C:2020:534, 27 ir 28 punktai) ir 2018 m. liepos 5 d. Sprendimą *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-27/17, EU:C:2018:533, 32 punktas).

76. Pavyzdžiui, galima pažymėti, kad 2013 m. spalio 3 d. Sprendimo *Pinckney* (C-170/12, EU:C:2013:635) 43 punkte Teisingumo Teismas, nurodęs gero teisingumo vykdymo principą, nusprendė, kad įvairių valstybių narių, kuriose galėjo arba gali atsirasti tariama žala, teismai turi jurisdikciją nagrinėti bylas dėl tariamu autorių teisių pažeidimu padarytos žalos atlyginimo, jeigu valstybė narė, kurioje yra šie teismai, saugo ieškovo nurodytus autorių teisių saugomus objektus⁷⁶.

77. Be to, 2019 m. liepos 29 d. Sprendimo *Tibor-Trans* (C-451/18, EU:C:2019:635) 33 ir 34 punktuose Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad turi būti laikoma, jog įvairių valstybių narių, kurių teritorijoje yra pažeidimo paveikta rinka ir kuriose nukentėjusysis tariamai patyrė žalą, teismai turi jurisdikciją išnagrinėti ieškinius dėl žalos, padarytos pažeidus SESV 101 straipsnį, atlyginimo. Toliau jis pridūrė, kad „[š]is sprendimas iš tiesų atitinka jurisdikcijos taisyklėmis siekiamus artimumo ir nuspėjamumo tikslus, nes, viena vertus, valstybės narės, kurioje yra paveikta rinka, teismai geriausiai gali išnagrinėti tokius ieškinius dėl žalos atlyginimo; kita vertus, antikonkurencinius veiksmus vykdančis ūkio subjektas gali pagrįstai tikėtis, kad jam byla bus iškelta vietoje, kur jo veiksmai iškreipė sąžiningos konkurencijos taisyklės, teismuose“.

78. Galiausiai 2019 m. rugsėjo 5 d. Sprendimo *AMS Neve ir kt.* (C-172/18, EU:C:2019:674) 56 ir 57 punktuose Teisingumo Teismas pirmiausia nusprendė, kad turi būti laikoma, jog įvairių valstybių narių, kurių teritorijoje yra vartotojų arba profesionalių prekybininkų, kuriems skirta reklama arba pasiūlymai pirkti, gyvenamoji (buveinės) vieta, teismai turi jurisdikciją išnagrinėti ieškinius dėl teisių pažeidimų, paskui nurodė, kad ši aiškinimą „patvirtina“ tai, kad šie teismai turi ypač geras galimybes priimti sprendimą pirmiausia dėl ginčo dalyko artumo ir lengvesnio įrodymų rinkimo.

79. Šiomis aplinkybėmis nesu įtikintas ne tik tuo, kad sudėtinis požiūris prieštarauja Reglamento Nr. 1215/2012 tikslams, bet ir tuo, kad dėl vieno iš kitų siejamųjų kriterijų, pateisinančių „vienos jurisdikcijos taisyklę“ (kaip antai atsakovo gyvenamąją (buveinės) vieta, žalą lėmusio įvykio vieta arba interesų centras), naudojimo jurisdikcija būtų suteikta teismams, kurie neišvengiamai *gali geriau* įvertinti tai, ar turinys yra šmeižikiškas, ar ne, taip pat dėl jo atsiradusios žalos dydį.

80. Žinoma, tam tikrais atvejais turinio šmeižiamasis pobūdis abejonių beveik nekelia. Vis dėlto tai neturi nustelbti aplinkybės, kad skirtingose valstybėse narėse šmeižikiškas turinys gali būti suvokiamas skirtingai. Kalbant, pavyzdžiui, apie straipsnį, kuriame tam tikra bendrovė melagingai kaltinama tam tikru piktnaudžiavimu verslo arba mokesčių srityse, jame pateiktas pranešimas vienoje valstybėje narėje gali būti suprantamas kitaip, taigi jo poveikis gali būti kitoks nei kitoje valstybėje narėje⁷⁷.

81. Šalia šios klasikinės tarpkultūrinio konteksto problemos (kuri paaiškina, pavyzdžiui, kodėl bendrovės įvairiose valstybėse narėse kuria skirtingas rinkodaros strategijas) teisės aktų dėl šmeižimo nesuderinimas iš esmės pateisina tolesnį sudėtinės jurisdikcijos principo taikymą. Iš

⁷⁶ Šiuo klausimu galima pažymėti, kad jeigu, kaip Teisingumo Teismas nurodo to sprendimo 39 punkte, autorių teisėms taikytinas teritorialumo principas, taip yra todėl, kad šios teisės nėra visiškai suderintos, todėl joms taikoma skirtinga tvarka. Taigi, šiuo požiūriu autorių teisių padėtis nesiskiria nuo asmeninių teisių padėties ir, be kita ko, teisės būti apsaugotam nuo šmeižimo.

⁷⁷ Dėl rizikos pakenkti bendrovės reputacijai dėl tam tikros praktikos mokesčių srityje buvimo žr., pavyzdžiui, *PwC, Tax Strategy and Corporate Reputation: A Business Issue*, 2013.

tiesų visos valstybės narės yra priėmusios šmeižti draudžiančius įstatymus, tačiau šių įstatymų turinys, taikymo tvarka ir ypač žalos dydžio nustatymo tvarka įvairiose valstybėse gali labai skirtis, o tai dažnai atspindi didelius taikomos teisinės kultūros skirtumus⁷⁸.

82. Taigi, kaip pažymi Komisija, ieškovas gali turėti teisėtą interesą kreiptis į kitą nei jo interesų centro teismą, net jeigu tai riboja žalos atlyginimo sumą, kurią jis gali gauti. Viena vertus, taip yra todėl, kad privataus gyvenimo ir su asmeniu susijusių teisių pažeidimai nepatenka į Reglamento Nr. 864/2007 taikymo sritį, todėl taikytina teisė nustatoma pagal tarptautinės privatinės teisės nuostatas, taikomas kiekvieno kompetentingo teismo valstybėje narėje, kurios gali iš esmės skirtis⁷⁹. Kita vertus, ekonominės veiklos vykdytojas gali norėti veikiau kreiptis į valstybių narių, kuriose jis stengiasi plėtoti ekonominę veiklą, nei į valstybių narių, kuriose jis jau turi gerą reputaciją, teismus būtent dėl to, kad jo reputacija jau užtikrina jo apsaugą nuo šiurkščiausio šmeižimo, arba dėl to, kad jis gali tikėtis pasinaudoti toje rinkoje priimtu sprendimu, suprasdamas, kad vietos teismo priimtas sprendimas toje valstybėje narėje apskritai plačiau aptariamam žiniasklaidoje nei valstybės narės, kurioje yra jo interesų centras, teismų priimtas sprendimas⁸⁰.

83. Manantys, kad visus reikalavimus dėl žalos atlyginimo būtų geriau pareikšti viename teisme (tokios nuomonės laikosi sudėtinio požiūrio priešininkai), paprastai neatsižvelgia į tikrovę, t. y. į tai, kad valstybių narių įstatymai dėl šmeižimo ir net nuostatos, pagal kurias nustatoma taikytina teisė, šiuo metu nėra suderinti.

84. Iš tiesų, kadangi šios sritys nėra suderintos, teismai, turintys išimtinę jurisdikciją priimti sprendimą dėl visos žalos atlyginimo, siekdami priimti sprendimą dėl bet kokio reikalavimo atlyginti žalą, turi taikyti kiekvienos valstybės narės, kurioje galėjo atsirasti tariama žala, teisę. Tai reiškia, kad iš esmės dėl kiekvienos iš šių valstybių narių jie turi atsižvelgti į taikytiną teisę, nukentėjusio asmens toje teritorijoje turimą reputaciją, taip pat į tai, kaip tų valstybių visuomenė supranta tą pranešimą⁸¹.

⁷⁸ Pasiūlyme dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (COM(2010) 748 *final*) Komisija pažymėjo, kad „šmeižto [bylos, kuriose] asmuo teigia, kad žiniasklaidos priemonės pažeidė jo asmenines arba privatumo teises <...> itin delikačios, o valstybėse narėse vyrauja skirtingi požiūriai, kaip užtikrinti, kad būtų laikomasi įvairių paveiktų pagrindinių teisių, kaip antai žmogaus orumas, pagarba privačiam ir šeimos gyvenimui, asmens duomenų apsauga, saviraiškos ir informacijos laisvė“. Profesorės S. Corneloup ir H. Muir Watt panašiai teigia, kad saviraiškos laisvei ir privataus gyvenimo apsaugai skiriamas dėmesys priklauso nuo labai skirtingų teisinių kultūrų. Corneloup, S., Muir Watt, H. „Le for du droit à l’oubli“, *Rev. Crit. DIP*, 2018, p. 296. Taip pat žr. Kramberger Škerl, J. „Jurisdiction in On-line defamation and Violations of Privacy: In search of a Right Balance“, *LeXonomica*, Vol. 9, No 2, 2017, p. 90.

⁷⁹ Žr. to reglamento 1 straipsnio 2 dalies g punktą.

⁸⁰ Reputacija yra vienas iš pagrindinių patekimo į naują rinką veiksnių, bet ši reputacijai nebūtinai reiškia, kad iš karto augs pardavimo apimtis. Dėl teisinės komunikacijos klausimo žr. Bouthinon-Dumas, H., Cheynel, N., Karila-Vaillant, C. ir Masson, A. *Communication juridique et judiciaire de l’entreprise*, Larcier, 2015, p. 323 ir paskesni.

⁸¹ Šiuo klausimu žr. Bogdan, M. „Regulation Brussels Ia and Violations of Personality Rights on the Internet“, *Nordic Journal of International law*, vol. 87, 2018, p. 219.

85. Ar šiomis aplinkybėmis tikrai galima manyti, kad vienos valstybės narės, kuri yra (arba gali būti) nustatyta, vienintelis teismas, turintis visą jurisdikciją, galėtų geriau atlikti tokį vertinimą⁸²? Ar verčiau nereikėtų manyti, kad daugelio kompetentingų teismų buvimas yra ieškovų pagal subsidiarumo principą turimos teisės, kad jų ginčus spręstų teismai, kurie dėl to, kad yra arčiausiai kiekvienos valstybės narės teritorijos, gali geriausiai įvertinti visas faktines aplinkybes, taip pat to, kad kiekvienos valstybės narės įstatymai dėl šmeižimo yra skirtingi ir kultūrinio požiūriu labai priklauso nuo kiekvienoje iš šių valstybių narių susiformavusių atskirų teisės tradicijų, neišvengiama pasekmė⁸³.

86. Žinoma, reikia atsižvelgti ir į nuspėjamumo tikslą, bet, mano nuomone, būtent įvertinęs šį tikslą kartu su tikslu tinkamai vykdyti teisingumą Teisingumo Teismas pritarė sudėtiniam požiūriui⁸⁴.

87. Galiausiai prieš atsisakant sudėtinio požiūrio bet kuriuo atveju reikėtų įsitikinti, kad nėra jokių kitų sprendimų, kurie būtų švelnesni nei toks visiškais jurisprudencijos pakeitimas. Šiuo požiūriu tikrai gali atrodyti mažiau radikalų tiesiog suderinti sudėtinį požiūrį su kriterijumi, kurį būtų galima pavadinti „koncentravimo kriterijumi“, kaip nustatyta tam tikrų sričių Sąjungos teisėje⁸⁵.

88. Pagal šį kriterijų tam, kad valstybės narės teismai turėtų jurisdikciją, nagrinėjamas turinys turi būti ne tik prieinamas internete, bet taip pat būtina, kad paskelbta informacija būtų konkrečiai skirta atitinkamos valstybės narės teritorijai. Jeigu šis kriterijus būtų taikomas, tai padėtų užtikrinti, kad tik valstybių narių, kurioms konkrečiai skirta paskelbta informacija, teismai turėtų teisę naudotis jurisdikcija pagal Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktą. Tai, atsižvelgiant į šia nuostata siekiamus tikslus, leistų sumažinti jurisdikciją turinčių teismų skaičių ir užtikrinti tam tikrą teisinį tikrumą, tuo pačiu metu užtikrinant glaudų ryšį tarp teismų ir ginčo, taigi, ir tinkamą teisingumo vykdymą.

89. Žinoma, Teisingumo Teismas apskritai atmetė koncentravimo kriterijaus taikymą atsižvelgiant į 7 straipsnio 2 punktą, motyvuodamas tuo, kad, priešingai nei Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkte (dabar – Reglamento Nr. 1215/2012 17 straipsnio 1 dalies c punktas), Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 3 punkte (dabar – Reglamento 1215/2012 7 straipsnio 2 punktas) nereikalaujama, kad aptariama veikla būtų „skirta“ valstybei narei, į kurios teismą kreiptasi⁸⁶.

⁸² Šiuo klausimu su visa pagarba nepritariu 2011 m. spalio 25 d. Sprendimo *eDate Advertising ir kt.* (C-509/09 ir C-161/10, EU:C:2011:685) 46 punkte Teisingumo Teismo pateiktam argumentui, kad ne visada yra techninė galimybė nustatyti, kiek asmenų peržiūrėjo pranešimą, arba šis argumentas man bent jau atrodo pasenęs. Iš tiesų interneto svetainių savininkai paprastai naudoja tokius įrankius, kaip *Google Analytics*, siekdami pagerinti savo rinkodaros politiką. Žinoma, surinkti duomenys yra apytiksliai, nes, pavyzdžiui, kai kurie vartotojai gali naudotis tarpiniu serveriu. Vis dėlto tokie savininkai šiuos įrankius vertina palankiai, o tai, ko gero, rodo, kad rinkos dalyviai juos vis dėlto laiko tinkamais. Pavyzdžiui, *Wikipedia* nurodyta, kad *Google Analytics* naudojamas daugiau kaip 10 mln. interneto svetainių, arba 80 % pasaulinės rinkos. Be to, nemanau, kad naudojant šiuos įrankius gaunami rezultatai yra mažiau tikslūs nei tie, kurie galėtų būti gauti taikant kitus kiekybinio nustatymo metodus. Bet kuriuo atveju Teisingumo Teismas jau yra pripažinęs, kad įmanoma nustatyti interneto vartotojo buvimo geografinę vietą (žr. 2019 m. rugsėjo 24 d. Sprendimą *Google (Pašalinimo teritorinė taikymo sritis)* (C-507/17, EU:C:2019:772, 73 punktas).

⁸³ Reglamento Nr. 1215/2012 21 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad šiuo reglamentu siekiama sumažinti vienu metu vykstančių procesų galimybę. Vartojamas veiksmažodis „sumažinti“ reiškia, kad tokia galimybė vis dėlto gali būti, be kita ko, tais atvejais, kai būtina pasiekti kitus to reglamento tikslus. Be to, atsižvelgiant į šios konstatuojamosios dalies vietą, akivaizdu, kad šis tikslas turi būti įgyvendintas nuostatomis, taikytinomis *lis pendens* ir susijusių ieškinių atvejais.

⁸⁴ Žr. 1995 m. kovo 7 d. Sprendimą *Shevill ir kt.* (C-68/93, EU:C:1995:61, 31 punktas).

⁸⁵ Žr., pavyzdžiui, 2011 m. liepos 12 d. Sprendimą *L'Oréal ir kt.* (C-324/09, EU:C:2011:474, 65 punktas); 2012 m. birželio 21 d. Sprendimą *Donner* (C-5/11, EU:C:2012:370, 27 punktas) ir 2012 m. spalio 18 d. Sprendimą *Football Dataco ir kt.*, C-173/11, EU:C:2012:642, 39 punktas).

⁸⁶ 2013 m. spalio 3 d. Sprendimas *Pinckney* (C-170/12, EU:C:2013:635, 42 punktas) ir 2015 m. sausio 22 d. Sprendimas *Hejduk* (C-441/13, EU:C:2015:28, 33 punktas).

90. Vis dėlto pirmiausia galima pažymėti, jog tai, kad Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkte nenumatyta tokios sąlygos taikymo, nereiškia, kad ši aplinkybė, esant tam tikroms ypatingoms aplinkybėms, negali būti reikšminga siekiant nustatyti žalos atsiradimo vietą. Pavyzdžiui, galima pažymėti, kad Sprendimo *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* 42 punkte Teisingumo Teismas rėmėsi aplinkybe, kad aptariama interneto svetainė buvo skirta tam, kad ją galėtų suprasti tam tikros valstybės narės gyventojai, o tai reiškia, kad, Teisingumo Teismo nuomone, bent jau šmeižimo byloje nustatant jurisdikciją reikia atsižvelgti į konkrečių valstybių narių rinkas.

91. Antra, kiek tai susiję su teisių į prekių ženklus pažeidimais, Reglamento (EB) Nr. 207/2009⁸⁷ 97 straipsnio 5 dalyje – kurioje nustatyta nukrypti leidžianti jurisdikcijos taisyklė teisių į prekių ženklus pažeidimo srityje – nenurodyta sąlyga, pagal kurią tam, kad valstybės narės teismai turėtų jurisdikciją, aptariamoje interneto svetainėje vykdoma veikla turi būti skirta tai valstybei narei. Vis dėlto Teisingumo Teismas, siekdamas nustatyti jurisdikciją tokiose bylose, neseniai aiškiai atsižvelgė į tai, kad nagrinėjamas internete paskelbtas turinys – reklama ir pasiūlymai pirkti – ne tik galėjo būti prieinamas vartotojams tam tikrose valstybėse narėse, bet ir jiems skirtas⁸⁸.

92. Trečia, dėl televizijos programų transliavimo Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT), išnagrinėjęs Reglamento Nr. 44/2001 turinį, konstatavo, kad Švedija pažeidė Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnį, iš esmės motyvuodamas tuo, kad, jeigu televizijos programa, nors ir pasiekiamą už Švedijos ribų, buvo pagaminta Švedijos visuomenei, ši valstybė turėjo suteikti toje programoje tariamai apšmeižtam asmeniui veiksmingą galimybę kreiptis į jos teismus⁸⁹. Taigi atrodo, kad, EŽTT nuomone, valstybės turi numatyti galimybę apšmeižtiems asmenims pareikšti ieškinį jų teismuose su vienintele sąlyga, kad pranešimas turi būti skirtas jos gyventojams.

93. Taigi, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, galima daryti išvadą, kad, taikant koncentravimo kriterijų, Teisingumo Teismo jurisprudencija galbūt būtų mažiau radikaliai pakeista, nei tiesiog atmetus arba kitaip atsakius sudėtinio požiūrio. Be to, tokio sprendimo privalumas būtų tai, kad būtų išvengta jurisdikcijos suteikimo teismams, esantiems kitoje valstybėje narėje, kurioje aptariama internete paskelbta informacija tik silpnai susijusi su ieškovo dėl jos tariamai patirta žala, arba tais atvejais, kai ieškovas oportunistiškai siekia pasinaudoti technine paskelbimo internete aplinkybe, kad užsitikrintų palankesnę bylos nagrinėjimo vietą. Be to, visai gali būti, kad taikant tokį kriterijų, kuris nėra aiškiai atmestas Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punkto tekste, būtų geriau suderinti artumo ir jurisdikciją turinčių teismų skaičiaus sumažinimo tikslai⁹⁰.

94. Taigi galiausiai reikia pripažinti, kad ieškoti tobulo sprendimo tarpvalstybinio šmeižimo atveju nėra prasmės. Patirtis parodė, kad taip ir yra. Sunkumų kyla ir dėl sudėtinio, ir dėl „viena jurisdikcija“ grindžiamo požiūrio. Vis dėlto po to, kai 1991 m. buvo priimtas Teisingumo Teismo sprendimas *Shevill*, šis teismas apskritai pasirinko sudėtinį požiūrį. Mano nuomone, negalima teigti, kad šis požiūris yra toks akivaizdžiai klaidingas arba netinkamas, kad juo grindžiama jurisprudencija dabar turėtų būti panaikinta arba nuo jos turėtų būti kitaip nukrypta.

⁸⁷ 2009 m. vasario 26 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 207/2009 dėl Bendrijos prekių ženklo (kodifikuota redakcija) (OL L 78, 2009, p. 1). Šis reglamentas buvo pakeistas 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2017/1001 (OL L 154, 2017, p. 1), kurio 125 straipsnio 5 dalis suformuluota iš esmės taip pat, kaip Reglamento (EB) Nr. 207/2009 97 straipsnio 5 dalis.

⁸⁸ 2019 m. rugsėjo 5 d. Sprendimas *AMS Neve ir kt.* (C-172/18, EU:C:2019:674, 56 ir 65 punktai).

⁸⁹ 2016 m. kovo 1 d. EŽTT sprendimas *Arlewin prieš Švediją*, CE:ECHR:2016:0301JUD002230210.

⁹⁰ Šiuo klausimu žr. generalinio advokato N. Jääskinen išvadą byloje *Pinckney* (C-170/12, EU:C:2013:400, 68 punktas).

95. Bet kuriuo atveju manau, kad ši byla nėra tinkama Teisingumo Teismui išdėstyti požiūrį į tai, ar sudėtinis požiūris turėtų būti išsaugotas, patobulintas arba net atmestas. Iš tiesų pagrindinėje byloje ieškovė teigia ne tai, kad nagrinėjamas turinys yra šmeižimo veiksmai, o veikiau tai, kad juo pažeidžiama Prancūzijos teisė, susijusi su *dénigrement* veiksmis, kurie yra tam tikros formos žinomai melagingos informacijos paskleidimas⁹¹. Be to, neatrodo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejotų šiuo kvalifikavimu⁹².

96. Pagal Prancūzijos teisę menkinimas priskiriamas ne prie asmeninių teisių pažeidimų, o veikiau prie nesąžiningos konkurencijos taisyklių⁹³. Konkrečiai kalbant, pagal Prancūzijos teisę menkinimas skiriasi nuo šmeižimo tuo, jog šmeižimo atveju reikalaujama, kad kritika būtų tokio pobūdžio, kad pakenktų fizinio arba juridinio asmens garbei, orumui arba geram vardui, o menkinimas – tai viešas ekonominės veiklos vykdytojo produktų diskreditavimas, nepaisant to, ar dėl jų konkuruojama, siekiant paveikti klientų pirkimo tendencijas⁹⁴.

97. Žinoma, šie specifiniai Prancūzijos teisės aspektai patys savaime neturi įtakos tam, kaip turi būti aiškinamas Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktą. Vis dėlto ieškovės pasirinkimas remtis šiuo kvalifikavimu, o ne šmeižimo veiksmis, netiesiogiai, bet neišvengiamai reiškia, kad nurodyta žala yra išimtinai ekonominio pobūdžio⁹⁵.

98. Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją tais atvejais, kai pažeidžiamos skirtingų valstybių narių įstatymuose numatytos turtinės teisės, šių valstybių narių teismai turi jurisdikciją nagrinėti jų valstybių narių teritorijoje patirtą žalą, nes jie gali tinkamiau įvertinti, ar iš tikrųjų buvo pažeistos šios teisės, ir nustatyti, kokio pobūdžio žala padaryta⁹⁶.

99. Be kita ko, pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją ieškinys dėl įstatymo dėl kovos su nesąžininga konkurencija pažeidimo gali būti pareikštas bet kurios valstybės narės, kurioje dėl tokių veiksmų atsirado žala arba kilo grėsmė, kad ji atsirastų teismo, į kurį kreiptasi, jurisdikcijoje, teismuose⁹⁷. Konkrečiau kalbant, kai antikoncepcinių veiksmų paveikta rinka yra valstybėje narėje, kurios teritorijoje tariamai atsirado nurodoma žala, reikia konstatuoti, kad žalos atsiradimo vieta pagal Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktą yra šioje valstybėje narėje⁹⁸.

⁹¹ Pagal Prancūzijos teisę menkinimas nustatomas tuomet, kai varžovas paskleidžia informaciją, kuria siekiama diskredituoti konkurentą, išskyrus atvejus, kai nagrinėjama informacija susijusi su viešojo intereso klausimu, turi pakankamą faktinį pagrindą ir (su išlyga) išreikšta su tam tikrais apribojimais. Žr. Griel, J.-P. „Entreprises – Le dénigrement en droit des affaires La mesure d’une libre critique“, *JCP ed. G*, Nr. 19–20, 2017 m. gegužės 8 d., doct. 543, ir Cass. Com., 2019 m. sausio 9 d., Nr. 17-18350.

⁹² Pažymėtina, kad prašyme priimti prejudicinį sprendimą jį pateikęs teismas nurodo manantis, kad 2017 m. spalio 17 d. Sprendime *Bolagsupplysningen ir Ilsjan* (C-194/16, EU:C:2017:766) padaryta išvada dėl tariamo asmeninių teisių pažeidimo gali būti taikoma nesąžiningos konkurencijos veiksams, vykdomiems skleidžiant tariamai menkinančius teiginius interneto forumuose. Vis dėlto aš pats manau, kad Sąjungos teisės požiūriu, pareiškimas dėl asmeninių teisių pažeidimo labai skiriasi nuo pareiškimo dėl visiškai turtinių teisių pažeidimo.

⁹³ Iš naujausios Teisingumo Teismo jurisprudencijos išplaukia, kad interesų centru grindžiamas požiūris konkrečiai susijęs su atvejais, kai asmuo pareiškia, kad pažeistos jo asmeninės teisės. Šiuo klausimu žr. 2021 m. birželio 17 d. Sprendimą *Mittelbayerischer Verlag* (C-800/19, EU:C:2021:489, 31 punktą).

⁹⁴ Be to, pagal Prancūzijos teisę esant tam tikroms aplinkybėms menkinimas taip pat gali būti laikomas piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi. 2014 m. gruodžio 18 d. *Cour d’appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinis teismas, Prancūzija) sprendimas Nr. 177 *Sanofi e.a. c. Autorité de la concurrence* (RG Nr. 2013/12370). 2018 m. sausio 23 d. Sprendime *F. Hoffmann-La Roche ir kt.* (C-179/16, EU:C:2018:25) Teisingumo Teismas taip pat konstatavo, kad dviem konkuruojančiais produktais prekiaujančių konkurentų susitarimas teikti tam tikrą menkinančią informaciją sprendimus priimančioms institucijoms yra konkurencijos ribojimas dėl tikslo.

⁹⁵ Pagal Sąjungos teisę tas pat veiksmas gali būti kvalifikuojamas skirtingai, taigi jam gali būti taikomos skirtingos sistemos, jeigu naudojami kvalifikavimo kriterijai, šių sistemų tikslai ir pagal kiekvieną iš jų teikiamos apsaugos apimtys skiriasi. Pagal analogiją žr. 2011 m. sausio 27 d. Sprendimą *Flos* (C-168/09, EU:C:2011:29, 34 punktą).

⁹⁶ Žr., pavyzdžiui, 2014 m. balandžio 3 d. Sprendimą *Hi Hotel HCF* (C-387/12, EU:C:2014:215, 39 punktą).

⁹⁷ Šiuo klausimu žr. 2014 m. birželio 5 d. Sprendimą *Coty Germany* (C-360/12, EU:C:2014:1318, 57 punktą).

⁹⁸ 2019 m. liepos 29 d. Sprendimas *Tibor-Trans* (C-451/18, EU:C:2019:635, 33 punktą).

100. Kadangi menkinimo veiksmų atveju rinkos, kurioms gali būti daromas poveikis, yra tos, kuriose, pirma, parduodamos menkinamos paslaugos ir, antra, buvo prieinamas menkinamojo pobūdžio pranešimas, manau, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju turi būti laikoma, kad Prancūzijos teismai turi jurisdikciją, jeigu *Gtflix Tv* faktiškai turi daug Prancūzijoje gyvenančių klientų ir jeigu nagrinėjami pranešimai buvo paskelbti prancūzų arba anglų kalbomis, nes toje valstybėje narėje šias kalbas suprantančių asmenų skaičiaus negalima laikyti nereikšmingu⁹⁹.

101. Ši išvada atitinka ginčo dalyko artumo ir tinkamo teisingumo vykdymo tikslus, kurių siekiama Reglamentu Nr. 1215/2012, kaip nurodyta jo 16 konstatuojamojoje dalyje. Iš tiesų jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 1215/2012 7 straipsnio 2 punktą turintys teismai, t. y. esant pagrindinėje byloje nagrinėjamos aplinkybės, kiekvieno kliento, kuris galėjo susipažinti ir suprasti nagrinėjamą informaciją, gyvenamosios vietos teismai, geriausiai gali įvertinti, ar dėl menkinimo veiksmų faktiškai pakito jų elgesys¹⁰⁰. Ji taip pat atitinka nuspėjamumo reikalavimą, nes bet kuri įmonė, viešai skelbiamame turinyje paminėjusi konkurentą, turi tikėtis to, kad jai gali būti pareikštas ieškinys įvairių valstybių narių, kuriose tas turinys yra arba buvo pasiekiamas ir kuriose tas konkurentas turėjo klientų, teismuose.

102. Galiausiai svarbiausia yra tai, kad šią išvadą patvirtina reglamento „Roma II“ 7 konstatuojamojoje dalyje nurodytas jurisdikcijos taisyklės aiškinimo ir nuostatų dėl taikytinos teisės suderinamumo reikalavimas¹⁰¹. Iš tiesų, nors šmeižimui taikytinos kolizinės nuostatos nėra suderintos, reglamente „Roma II“ suderintos su nesąžininga konkurencija susijusios kolizinės nuostatos¹⁰².

103. Dėl nesąžiningos konkurencijos veiksmų, kurie turi įtakos konkreta konkurento interesams, kaip pagrindinėje byloje aptariamam atveju, Reglamento „Roma II“ 6 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad taikoma reglamento 4 straipsnyje įtvirtinta bendra taisyklė¹⁰³, t. y. šalies, kurioje atsirado žala, teisė¹⁰⁴.

⁹⁹ Pagal *TNS Opinion & Social* Komisijos švietimo ir kultūros, vertimo raštu ir vertimo žodžiu generalinių direktoratų užsakymu 2012 m. atliktą „Eurobarometro“ tyrimą „Europiečiai ir jų kalbos“ 34 % Prancūzijos gyventojų teigia, kad jie mano galintys suprasti pokalbį angų kalba. Man atrodo, kad tokios procentinės dalies pakanka tam, kad būtų galima teigti, jog Prancūzijos vartotojai gali suprasti forume, kuriame jie dažnai lankosi, anglų kalba paskelbtą pranešimą.

¹⁰⁰ Šiuo klausimu žr. 2019 m. liepos 29 d. Sprendimą *Tibor-Trans* (C-451/18, EU:C:2019:635, 34 punktas) ir 2020 m. lapkričio 24 d. Sprendimą *Wikingerhof* (C-59/19, EU:C:2020:950, 37 punktas).

¹⁰¹ Šiuo klausimu žr. 2018 m. liepos 5 d. Sprendimą *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-27/17, EU:C:2018:533, 41 punktas); 2019 m. liepos 29 d. Sprendimą *Tibor-Trans* (C-451/18, EU:C:2019:635, 35 punktas) ir 2020 m. liepos 9 d. Sprendimą *Verein für Konsumenteninformation* (C-343/19, EU:C:2020:534, 39 punktas).

¹⁰² Nors Reglamente „Roma II“ sąvoka „nesąžininga konkurencija“ neapibrėžta, jo 21 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „kolizinės teisės normos turėtų apsaugoti konkurentus, vartotojus ir plačiąją visuomenę ir užtikrinti tinkamą rinkos ekonomikos veikimą. Susiejimas su šalies, kurioje konkurenciniams ryšiams ar bendriems vartotojų interesams yra arba gali būti padarytas poveikis, teise paprastai atitinka šiuos tikslus“. Be to, kadangi Sąjungos teisės nuostatos turi būti aiškinamos atsižvelgiant į tarptautinę teisę, pažymėtina, kad pagal Paryžiaus konvenciją valstybės, kurios yra tos konvencijos šalys, t. y. visos valstybės narės, privalo užtikrinti veiksmingą apsaugą nuo nesąžiningos konkurencijos, kuri, kaip tai suprantama pagal tą konvenciją, apima „neteisingus teiginius apie komercinę veiklą, kurie gali diskredituoti įmonės, gaminio reputaciją arba konkurento pramoninę ar prekybinę veiklą“. Atsižvelgiant į šias dvi aplinkybes, turi būti laikoma, kad sąvoka „nesąžininga konkurencija“, kaip tai suprantama pagal Reglamentą „Roma II“, apima menkinimo veiksmus.

¹⁰³ Žinoma, šioje nuostatoje įtvirtinta 6 straipsnio 1 dalyje pateiktos taisyklės, pagal kurią „dėl nesąžiningos konkurencijos veiksmų atsirandančioms nesutartinėms prievolėms taikoma šalies, kurioje konkurenciniams ryšiams ar bendriems vartotojų interesams yra arba gali būti padarytas poveikis, teisė“, išimtis. Vis dėlto, kaip suprantu, ši išimtis reiškia, kad ja siekiama, be kita ko, atitinkamai atvejais leisti taikyti specialias taisykles, nustatytas reglamento 4 straipsnio 2 ir 3 dalyse. Žr. Wautelet, P., „Concurrence déloyale et actes restreignant la libre concurrence“, *R.D.C.*, 2008/6, 2008 m. birželio mėn., p. 512. Taigi daugeliu atvejų šių dviejų taisyklių taikymo rezultatai nesiskiria, nes rinka dažnai yra žalos atsiradimo vieta. Be to, pagal to reglamento 21 konstatuojamąją dalį 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta specialia taisykle nenukrypta nuo 4 straipsnio 1 dalyje pateiktos bendros taisyklės, į kurią daroma nuoroda 6 straipsnio 2 dalyje, bet veikiau ji paaiškinta.

¹⁰⁴ Žala, į kurią reikia atsižvelgti siekiant nustatyti žalos atsiradimo vietą, yra tiesioginė žala, kaip aiškiai nurodyta to reglamento 16 konstatuojamojoje dalyje. Žr. 2015 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *Lazar* (C-350/14, EU:C:2015:802, 23 punktas).

104. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad Prancūzijos teismai turėtų jurisdikciją, jeigu būtų nustatyta, kad *Gtflix Tv* Prancūzijoje turi daug klientų, kurie gali turėti prieigą prie nagrinėjamo pranešimo ar pranešimų ir jį (juos) suprasti. Šių aplinkybių vertinimą turi atlikti nacionalinis teismas.

V. Išvada

105. Atsižvelgdamas į tai, kad reikalavimą ištaisyti duomenis ir pašalinti tam tikrą turinį galima pareikšti tik atsakovo nuolatinės gyvenamosios (buveinės) vietos, žalą lėmusio įvykio arba ieškovo interesų centro buvimo teismuose, siūlau taip atsakyti į prejudicinį klausimą:

2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 7 straipsnio 2 punktą reikia aiškinti taip, kad ieškovas, kuris remiasi nesąžiningos konkurencijos veiksmu, kurį sudaro menkinančių teiginių paskleidimas internete ir kuris siekia duomenų ištaisymo ir tam tikro turinio pašalinimo, taip pat dėl atsiradusios su tuo susijusios neturtinės ir turtinės žalos atlyginimo, gali pareikšti ieškinį ar reikalavimą kiekvienos valstybės narės, kurioje paskelbtas internete turinys yra ar buvo prieinamas, teismuose, reikalaudamas atlyginti žalą, padarytą tik tos valstybės narės teritorijoje. Vis dėlto tam, kad tie teismai turėtų reikiamą jurisdikciją, ieškovas turi galėti įrodyti, kad jis turi daug vartotojų toje jurisdikcijoje, kurie, panašu, turi prieigą prie aptariamo pranešimo ir jį suprato.